

FABRIQUE DE CORSETS.

„AU BON MARCHÉ“

Budapest: Erzsébet-tér 7, a bécsi utca sarkán.

Varsó: Mivalova 6. szám.

ajánl mellőzőket pontosan, mérték szerint, francia mintákban, minden színben. A farsangra: **atlasz à jour** és **batisztaszövetű fűzőket** legfinomabb **Különlegesség: által készítő, gummi és lőszorból**, valamint **fűzők fordé derékakra**. **Videki megbízásoknál** kérjük a mértéket mellékelni ábra után a ruha fölött 1, 2, 3, szám szerint venni. Jó gyártmány és szilárd kiszolgálásért kezeskedik a gyár.

AU BON MARCHÉ.

Val. francia Chapeaux Claques monogr. tibeth. frt 4.— frt 5.—
atlaszb. 7.— 8.—
3.80 10.—
Valódi angol és francia cylinderek
Legfinomabb chiffon ingek, saját gyártmány,
sima, hajtott vagy himzett mellet
Valódi prágai konyúk
Batiszt vagy atlasz bál nyakendők
Lábtűzők fl d'Eosse vagy selyemből
Selyemzsebkendők
Női felső cipő fehér

Illatszerek, szappanok, gombok, izadás-mentők, valamint minden az uri divatszokhoz tartozó cikkek a legolcsóbb árak mellett

Mechlovits Ferencznel, Budapest, kerepesi út 8.

Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

A FOGÁSZAT

ÉS MŰTÉTEINEK RÖVID KÉZIKÖNYVE.

Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok számára.

Írta

Dr. ABONYI JÓZSEF.

104 fametszettel.

Ára füzve 1 frt.

Csuz, köszvény, csuzos fej, fogfájdal
gyógyítására meglepő gyorsan és biztosan ható házi szer a

KÖSZVÉNY VIZ,

melyvel 655 esetben tett kísérlet közül 602 esetben teljes gyógyulás, 53 esetben 1 üvegnek utasítással együtt 50 kr.

Csak akkor valódi, ha törvényes védjeggyel van ellátva. Kapható

Szallós János gyógyszerert. a „Magyar koronához” Dombóvárott, Budapest: Török József és Buday Emil városi gyógyszerert. Haris-bazár.

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZÁM. 1889.

BUDAPEST. FEBRUÁR 17.

XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 •
Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4 •
Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
fél évre — 3 •
Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

AZ URALKODÓ-HÁZ.

AZ A MEGRENITŐ csapás, mely Rudolf trónörökös váratlan halálával az uralkodó családot s vele együtt a monarchia két államát érte, a szokottnál is nagyobb mértékben fordítja a közfigyelmet a Habsburg-Lotharingi ház családfájára s egyes tagjainak egymáshoz való viszonya felé, mely egyúttal a trónhoz való kisebb-nagyobb távolságukat is kifejezi.

VI. Károly császárnak, ki Magyarországnak

ugyane néven III-ik királya volt, mint tudjuk, nem voltak férfi-származékai. Hogy Ausztria és Magyarország trónját ivadéka számára biztosítsa, megállapította a pragmatica sanctiónak nevezett uralkodói ház szabályzatot, mely a trónöröklési rendet új alapokra fektetvén, a trónöröklés jogát leányági leszármazóira kiterjeszti. Az ausztriai rendek e szabályzatot elfogadván, az most is egész terjedelmében érvényes az örökös tartományokban.

Az 1723: I. és II. t. cikke Magyarországon kimondván az egységes és oszthatatlan birtoklás elvét, szintén kiterjesztik az öröklési rendet a

leányágra, de bizonyos megszorítással, mely szerint az örökösödés először VI. Károly, aztán I. József és végre I. Lipót utódjaira száll, de ezután nem; az örökös tartományokban azonban továbbra is terjed.

Tekintetbe véve azt, hogy Mária Teréziának tizenhat gyermeke volt s hogy az elsőszülött fiának, II. Józsefnek mag nélküli elhunyt után trónra lépett második fiának, II. Lipót-nak szintén tizenhat gyermeke született: a Habsburg-Lotharingi ház nemzetségszáma fölötte elágazó. De a pragmatica sanctio illetőleg az 1723: I. és II. t. c. z. v. 14. a trónörök-

VÉDJE

Csuz, köszvény, csuzos fej-, fog- és fülszakadásoknál, ficzam és ütési daganatoknál rendkívüli hatású gyógyszer a

REPARATOR

Krieger György gyógyszerert a „Magyar koronához” Budapest, Calvin-tér.

a szt. Rókus kórházi statisztika szerint e szerrel való kezelés folytán 136 beteg közül 129 gyógyulva és 7 javulva bocsátott ki. Csakis védjeggyel ellátott készítmény fogadható el. — Kapható az ország minden gyógyszerertében, valamint posta útján gyógyszerertárból.

Egy nagy üveg ára 1 forint, kicsiny 50 krajczár.

Nagy butor-eladás f. hó végéig!

Butortermek és raktáraink túlhalmozottsága következtében elhatároztuk, hogy összes szilárdan dolgozott **asztalos- és kárpitos-butorainkat az előállításán alul is eladjuk** és pedig:

2 Chiffon díófa, fényezett	28 frt	1 pamlag, 2 nagy, 4 kisebb szék, creppből	70 frt
2 ágy	24 frt	1 teljes faragott hálószoba	100 frt
1 mosdó	12 frt	1 ebédlőszoba faragott	170 frt
1 credenz	15 frt	1 otomán	180 frt
1 salon-asztal díófa, fényezett	12 frt	1 diván	25 frt
1 pamlag, 2 nagy, 4 kisebb szék, juttéből	65 frt		22 frt

Ezenkívül a legegyszerűbbtől a legkivitelig, óriási választék mindenféle háló-, ebédlő- és salon-berendezésekben.

PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitos butor-termei,

IV., belváros, koronaherceg-utca 11. sz., I. emelet, a főposta mellett.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Franciaország és a Külföld Minden illatszerez és néli és Po-drásánál
La VELOUTINE
Különleges Riszpor
BISMUTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATZERESZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

A Ch. FAY-féle párisi cég
„LA VELOUTINE“
különleges riszpora eredeti minőségben kapható és utánvétellel is megrendelhető
VÉRTESSI SÁNDOR illatszertárában
Budapest, Kilyó-tér 8. szám.

A mohai **ÁGNES** savanyuvíz
folytonos használata mint
IVÓVÍZ
járványos betegségek
alkalmával kitűnő szolgálatot tesz.
Friss töltésben mindenkor kapható.
Édeskuty L. magyar kir. udvari ásvány-víz-szállítóház Budapest.
Ugyazintén kapható minden gyógyszerertében, fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

A farsangi évad

alkalmából van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy VII. ker., Károlykört 3. sz. műtermemben a legszebb és legizletesebb szabványos jelmezek általánosan jutányos áron elkészíttetnek. — Évek hosszú során át mint a nemzeti színház és a kir. opera jelmez-szabója tapasztalataimmal fogva minden igényeknek legjobban megfelelőn iparkodom. Vidéki színpadok teljes szerelését elvállalom.

Vári Bernat.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárában kapható

BÖLCΣ NÁTHÁN

DRÁMAI KÖLTEMÉNY ÖT FELVONÁSBAN

ÍRTA

LESSING GOTTHOLD EPHRAIM.

NÉMETBŐL FORDÍTOTTA

ZICHY ANTAL.

A költő arcképével.

Ara füzve 1 forint 50 kr., diszkötésben 2 forint.

Olcó kiadás zsebkötésben, ára füzve 50 kr.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Különös figyelemre méltó!

DE FORTY WUNDPFLASTER. A hírneves Dr. Forti-féle sebtapasz

mely rendkívüli gyógyereje, el-
száradó, érlelő a fájdalmat csil-
lapító hatása által leggyorsabb,
legbiztosabb és egyszerűsített
gyógyulást eszközöl
különmű bajokban. Egy csom-
mag ára 50 kr. nagyobb csom-
magé 1 frt. használati utasítá-
ssal együtt postán küldve 20 krral több.

Központi küldeményező raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerert. ur. király-utca 12. sz.
Bécsben: Pleban Xav. Ferencz a régi cs. k. tábort. gyógyszerertében,
Léventer 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerertében, Freising 1. sz., Scharrer
Konrad gyógyszerertében, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és B.
Bräunerstrasse 5. sz., Raabe Bruno J. Bickerstrasse 1. Droguistaknál.
Prágában: Fürst József gyógyszerertében, Porie 1071. Gracóban:
Nedwed A. gyógyszer. a Múrtelen. Budapesten: Scherzhoffer K. gyogyt.
Kratódtér sarkán. Egerben: Egryes gyógyszer. utca-utca 3. Pálffy P. gyógyszer.
Dorottya-utca. Urbán J. király-utca 93. sz.; továbbá Thalmyer és
Seitz, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utóadnál, nagy korona-utca 32.
Neruda Nándor, hatvanutca 7. sz. Droguistaknál. Telkessy J. udvari
gyógyezere a várban. Vlassek E. gyógyszerert. a Kristinavárosban,
Jánosvár. Frum J. gyógyszerert. a Vízváros, fő-utca. Moldoványi J.
gyógyezere, Vízváros, fő-utca. Eisendorfer G. gyógyszer. Tabánban
(Ráczváros) Palota-utca és Dévay Szőlősy J. gyógyszerert. a Kristinaváros,
Károly-utca-utca sarkán. Acson: Kratochvíl József. Aradon:
Rozsnyai M. és Schäffer A. gyógyszer. Balaton-Füreden: Orbán J.
Balassa-Gyarmaton: Csorvay Gy. és Herepky K. B. Csabán:
Vaságh B. Berettyó-Ujfalu: Tamásy Géza. Debreczenben: dr.
Rothschek V. E. Tamásy K. Gölz Na. Örvényi O. Mihalovits István
és Muraközy K. Duna-Földvár: Nálháza P. Egerben: Köllner
Lőrincz gyógyszer. Szegedben: Krivosz Gy. Korn V. és Mikovits J. J.
Eszekujvárott: Conlegrer J. Eszéken: Dienes J. G. és Dávid Gy. gy.
Gyöngyösön: Mersits N. és Baruch J. Győrött: Stirling K. Lippözy M.
és Mehlischmidt J. H. Hódvára: Farkas udvár. Euzaton: Keres-
tes J. és Schmidt K. Jászberényben: Nerk J. Kalocsán: Horváth
K. Kaposvárott: Czollner V. és Babochay K. Karcagban: Báthory B.
Kassán: Megay G. és Wandraschek K. Koriáth F. Késmárkon: Gener-
nich C. A. Kis-Várdán: Kundy J. Komáromban: Schmidthauer A.
Kirschner D. és Pokorny L. Mező-Kövesden: Fridély B. Mező-
Kásonyban: Rátz Gyula. Mező-Kovácskúrában: Kiss P. Miskolc-
son: csak Dr. Szabó Gyula, Rácz J. és Ujházy Kálmán. N. Bocs-
kocokon: Kovács S. gyógyszer. Nagy-Kanizsán: Prager Béla. Nagy-
Károlyban: Füleky P. Nagy-Körösn: Müller I. N. Szombaton:
Csépesányi B. N. Váradon: Huzella M. Molnár J. és Heringh S. Nyir-
egyházán: Korányi J. Szepők Alf. gyógyszer. és Kovács S. Nagy-Kál-
ton: Ruzsa K. Farkas: Balatonsz. Pálosi: Sipőcz J. For-
szonyban: Erdy István. Futnokon: Fekete N. Sümegben:
Hamallár K. Rozsnyón: Pösch J. gyógyszer. Gródkai és Hirsch J. N.
S. A. Ujhelyen: Zlánszky J. Sopronban: Gräner J. Sümegben:
Slachorsky L. Szatmáron: Bossin J. Dr. Lengyel M. és Literáry
B. Szarvason: Baris E. Szegeden: Barcsay K. és Keresztes S.
Sz. Fehérvárott: Diebala Gy. Braun L. és Rieger B. Székely-
hidon: Szabó J. Szentese: Várady L. és Podhrádszky L. Szolno-
kon: Kecskésy F. Szombathelyen: Rudolf A. Tarpán: Monó I.
Temesvárott: Tárcazy I. és Jahner G. M. Ercsény: Agoston Gy.
T. Ujlakon: Roykó G. Tokajban: Csipányi B. Tolnában: Gombos L.
Tornallján: Ursinyi Zs. Ungvárott: Bene L. Lám S. Hoffmann B.
Krausz A. Speck J. és Lukovics M. Vácon: Frischmann F. Váran-
don: Gál S. Veszprémben: Fencsy K. és Szili Horváth F. Vih-
lányon: Csató Gy. Gyula. Zilahon: Unger G. Ercsen: Tejfel J.
Erdélyben: Brannón: Mann és Izay. Décsen: Róth P. Fogar-
son: Gleim Richard. Kolozsvárt: Valentini A. Gundhardt A. Wolf
J. és Dr. Ember Bogdán. Kézdi-Vásárhelyen: Kovács F. M. Vá-
rally: Ecker M. Nagy-Szebenben: Molnár J. C. Szeged:
Szent-György: Beteg B. Ötve P. és Barabás F. Szászváro-
son: Grafius J. Vajda-Hunyadon: Dr. Juchó F.
Ezen kitűnő hatás, nem elegendő ajánlható gyógytapsz készí-
tője FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

KÁROLY LAJOS FŐHERCEZEG,

Király Ő Felsége testvére.

Adèle fényképei után rajzolta Hirsch Nelli.

MÁRIA TERÉZIA FŐHERCEZGNŐ,

Károly Lajos főherceg neje.

lési rendet s könnyűvé teszi a trónöröklési rend meghatározásánál az eligazodást.

Ezek értelmében ugyanis a trón a II. Lipóttól származó férfi-ágakat illeti és csak ha ezek ivadékaik mind kihaltak volna, száll át a női ágra. A férfi-ágban úgy, mint a női ágban az elsőszülöttség, primogenitura elve az irányadó, vagyis az idősebb fivér férfi-ivadékai mindig megelőzik az ifjabb fivéreket és ezek férfi-ivadékait csak amazok kihálása esetén száll a trón a legközelebbi fivér férfi-ivadékaira, ezek nem léteben vagy kihálása esetén a harmadik fivérre, illetőleg férfi-ivadékaira és így tovább.

Igy történt, hogy II. Lipót elhalála után elsőszülött fiára, Ferenczre, ennek halála után szintén ennek első fiára, I. illetőleg V. Ferdinándra szállott a trón. Ferdinándnak nem lévén leszármazói, midőn 1848. decz. 2-án a trónról lemondott, a főnálló törvények szerint legidősebb testvére, Ferencz Károly főherceg következett volna utána az uralkodásban. De ez is lemondván a trónra való igényéről, utána első fia, a most dicsőösön uralkodó I. Ferencz József lépett trónra, ki után fia, Rudolf főherceg lett volna a trónörökös s ezután a Rudolf esetleges férfi-ivadékai.

A balvégzet nem akará, hogy így legyen s az esetre, ha Stefánia főhercegnasszony, Rudolf özvegyének férje halála után számított tíz hó alatt gyermeke nem születik: az oldalágra száll a trónöröklés joga és pedig I. Ferencz József császárs és apostoli királynak legidősebb fivérére és ennek férfi-ivadékaira.

Szándékunkban lévén az uralkodóház tagjait a lehetőségig teljes számban felsorolni s a nevezetesebbeket arcképekben is bemutatni: ez uttal az uralkodóhoz és a trónhoz legközelebb állókkal, *Ő felsége fitestvéreivel és ezek származékai-val* kezdjük meg közleményünket.

I.

O Felsége a király testvérei és ezek származékai.

I. FERENCZ JÓZSEF császár és apostoli király után, miután egyetlen fiórököse, Rudolf főherceg fiórököse hátrahagyása nélkül elhunyt, legidősebb fitestvére, Miksa főherceg, mexikói császár pedig Queretarán szintén fiórököse hátrahagyása nélkül kiszenvetett — Ausztriában a pragmatica sanctio, Magyarországon pedig az 1723: I. és II. tezikkek értelmében életben maradt második fitestvére, Károly Lajos főhercegre, ez után pedig fiu-leszármazóira háramlik a trón.

KÁROLY LAJOS főherceg most ő felségének a legidősebb testvére. Teljes neve Károly Lajos József Mária. 1833. július 30-án született, ma tehát 56 éves, csak két évvel ifjabb, mint testvér bátyja, az uralkodó.

Katonai rangjait tekintve: lovassági tábornok, tulajdonosa a 7. sz. ulánus-ezrednek, főnöke a Subov-nevet viselő orosz császári 8. sz. dragonyos-ezrednek és tulajdonosa a 8. sz. porosz királyi ulánus-ezrednek. Három ízben lépett házasságra. Első neje, Margit, János szász királynak a leánya s az ezel 1856-ban kötött házasságból gyermek nem maradt. Első neje már 1858-ban elhunyt, másodsor 1862-ben nősült, nőül vevén II. Ferdinánd sicíliai király leányát, Mária Annunciát. E házasságból három gyermeke származott: *Ferencz Ferdinánd* osztrák-estei főherceg, *Ottó* Ferencz József és *Ferdinánd* Károly Lajos főhercegek. Egyancsak e házasságból származott, mint negyedik gyermek, *Margit Zsófia* főhercegnő is.

Károly Lajos főhercegnek e második neje 1871-ben hunyt el s 1873-ban július 23-án Mária Terézia Immaculata hercegnővel, az elhunyt Dom Miguel portugál infansnak 1855

aug. 24-én született leányával kelt egybe, kitől két leány-gyermeke született.

Károly Lajos főherceg esztendő sora óta játszik az állami szolgálatban kiváló szerepet, melyre inkább is készült, mint a tisztán katonaira. 1848. febr. 23-án nevezetett ki a 2-ik dragonyos (jelenleg 7-ik ulánus) ezred tulajdonos-ezredesének. 1853-ban Galiciában lakott, hogy ott e tartomány kormányzati ügyeibe beavatassa magát. 1855-ben vezérőrnagy és Tirol helytartója lett, mely állásában tapintatos működésével nem csekély mértékben nyerte meg a tirolok szeretetét. Az olasz háború idején 1859-ben a honvédelem szervezése körüli ernyedetlen tevékenységével szerzett érdemeket. A gazdasági és tudományos téren is minden törekvést buzgón támogatott s ily irányban gyakran helyettesíté testvérbátyját, az uralkodót. Egyáltalán örömet segíti elő a közszélu vállalatokat. A császári tudományos akadémia is tiszteletbeli tagjának választotta. Legkiválóbb érdemeit azonban két-ségkívül mint a vörös-kereszt-egyesület helyettes védnöke s mint a sebesültek ápolásának szervezője és önkényes mentő-társulat védnöke szerezte.

Károly Lajos mindig különös érdeklődést mutatott Magyarországra iránt. Már a kiegyezés előtt egyike volt azon keveseknek, kik arra utaltak, hogy az uralkodó a kibékített és megelégedett Magyarországon fogja legbiztosabb támaszát találni. Királynékn kívülőlag szerette e főherceg sógorát, kivel e tekintetben is rokonszenvezett. Károly Lajos már elöhaladott korában kezdte a magyar nyelvet tanulni fiaival együtt és a kiejtést nem tekintve, valóban szép előmenetelt tett benne. Szágoruan követelte, hogy gyermekei is tanulják meg a magyar nyelvet, a melyben a fiatalabbak még nagyobb haladást tettek, mint az idősebbek. Mint a békés haladásnak és különösen az ipar fejlődésének meleg barátja, mindenkör a béke fenntartása mellett buzgólkodott, de a nélkül, hogy a monarchia érdekeinek vagy méltóságának csak legparányibb részét is föl kívánta volna áldozni. Csakis e szempontból igyekezett mindig az orosz udvarral lehetőleg fenntartani a jó viszonyt, sokszor veszedelmes időkben és kényes kérdésekben közbenjáró szerepre is vállalkozván s mindannyiszor kielégítő eredménnyel járván el. Ezen működése nem gátolta azonban abban, hogy a Németországgal kötött barátságos viszonyának és szerződéses állapotoknak is minél inkább szilárdításán munkálkodjék.

Mint az 1873-iki bécsi világkiállítás védnöke nevezetes szolgálatot tett az iparnak és a mezőgazdaságnak s akkor is kiváló előékenységgel viseltetett a magyar kiállításokkal szemben, s valahányszor az osztrák vagy magyar termelők és iparosok valamely külföldi kiállításon részt vettek, ő azokat mindig erkölcsileg támogatta és töle telhetőleg elősegítette.

A vörös-kereszt-egyletnek számos magyar fiók-ját ismételve kitüntette látogatásával és csak nem rég is, a mult nyáron nagy körutat tett nejevel Magyarországon és Horvátországon, hogy a sebesültek ápolására történt előintézkedéseket behatóan megvizsgálhassa, s hogy minden lehetőleg készen legyen, ha az, a mitől a sors lehetőleg soká övön meg, még is bekövetkéznék, hogy fegyverrel kellene érdekeinket, létünket megvédeni.

Legidősebb fia, FERENCZ FERDINÁND Károly Lajos József Mária, a ki atyja után a trónushoz a legközelebb áll, 1863 december 18-án született s mint a művészetet ápoló s minden emberbaráti célt nemesen támogató atyjának többi gyermeke is, gondos nevelésben és sokoldalú kiképzetésben részesült s úgy látszik, kiváló előszeretettel viseltetik a katonai

pálya iránt. Kapitányságig emelkedett a dragonyosoknál s csak nem régt lett őrnagy a Prágában állomásozó Catty-ezredben.

Az 1875-ben elhínyt V. Ferdinánd modenai herceg őt tette az estei nagy családi vagyon örökösévé, azzal a kötelezettséggel, hogy az *Este* nevet viselje s így e kihalt uralkodó családnak főtartása emlékét. Az Este-vagyon az esetre, ha Ferencz Ferdinánd főherceg trónra lépne, a végrendelet szerint testvére, *Ottó* főhercegre háramlanék.

Nehogy külföldi Esté-nek tekintse valaki, Ferdinánd főherceg osztrák estei-nek írja mindig magát és nagyon megkívánja, hogy neve felemelésénél e megkülönböztetés ne hiányozzék. A katonai életet annyira szereti, hogy egyáltalán nem vonja ki magát annak terhes kötelességei alól. A mult ősszel az alsó-ausztriai nagy záradgyakorlatokat ő is részt vett mint századparancsnok. Atyja, legfiatalabb fiával, Ferdinánd főherceggel három napig időzött ez alkalommal azon a helyen, a hol a gyakorlat vezetősége tábort ütött. E hadgyakorlaton ő felsége kíséretével és az idegen tisztekkel naponta reggeli négy órakor kijöttek Bécsből, s ekkor külön feladat volt Ferencz főhercegre bízva, mely már nagyobb körültekintést, önálló gyors intézkedést és ferasztó lovalást igényelt. Atyja ekkor a helyszin közelében tartózkodott és sugárzó arccal nézte, hogy fia mily ügyesen végezte feladatát. Este a közös tiszt vacsoránál arra utalt ugyan a főherceg, hogy atyjának jelenléte és vizsgáló tekintete egy kiesit elvonta a figyelmét a földadattól, a gyors intézkedésen és szabatos parancson azonban azt egyáltalában nem lehetett észre venni. A tavaly nyáron tartott hadgyakorlatokon is részt vett Déva mellett s ez alkalommal mindenkinek megnyerte rokonszenvét barátságos modorával, a kivel csak érintkeznie alkalmá nyílt.

Ottó FERENCZ JÓZSEF Károly Lajos Mária főherceg, Károly Lajos főhercegnek második házasságából származott második fia, 1865 április 21-én született Gréczban s jelenleg kapitány a Sándor hesseni herceg nevet viselő 6-ik dragonyos ezrednél. 1886 október 2-án nőül vette Mária JOZSEFA hercegnőt, György szász hercegnek 1867 május 31-én született leányát, s házasságukból 1887-ben aug. 17-én egy fiu-gyermek származott, kinek *Károly Ferencz József* Lajos Albert György Ottó Mária a neve.

Ottó főherceg sokat időzött már Magyarországon, ismételve ott volt a görényi vadászaton is, jelen volt tavaly a belvári hadgyakorlatoknál. Különös előszeretettel tanúsít a fényképészet iránt. Számos felvételei közül több mintaszerűnek mondható s fotográfia-gyűjteménye általában nagyon érdekes.

Károly Lajos főhercegnek harmadik fia, FERDINÁND KÁROLY LAJOS József Mária, 1868 decz. 27-én született s jelenleg hadnagy a Lipót főherceg nevet viselő műszaki ezredben.

Végre ugyancsak Károly Lajos főhercegnek második házasságából származó leánya, MARGIT ZSÓFIA Mária Annunciata Terézia Karolina Lujza Jozéfa Johanna, 1860 május 13-án született s most fejedelemasszonya a nemes nők bradsini alapítványának Prágában.

Károly Lajos főhercegnek harmadik házasságából, melyet Mária TERÉZIA Immaculata Conceição Fernanda Eulália Leopoldina Adelheid Izabella Sarolta Michaela Rafaela Gabriela Francisca de Assisi és de Paula Gonzaga Agnes Zsófia Bartolomea dos Anjos királyi hercegnővel kötött, mint említettük, két leánygyermek származik; és pedig Mária ANNUNCIATA, született 1876 július 31-én, és ERZSÉBET Amália Eugénia Mária Terézia Karolina Lujza Jozéfa, született 1878 július 7-én.

Mária Terézia főhercegnő tavaly ősz elején elkísérte fenséges férjét a vörös-kereszt-egylet magyarországi fiókainak megtekintése végett tett nagy körútjában s ez alkal-mmal több időt töltött egyes városokban, érdeklődéssel szemlélve meg a közintézeteket. Különösen Kolozsvárt kedvelte meg a főhercegi pár, melynek fekvése igen megnyerte tetszését. A főherceg itt is, mint egyáltalán mindenütt, magyarul válaszolt az üdvözlő beszédekre s úgy ő, mint a főhercegnasszony magyarul társalogtak.

Az idáig elősoroltakból áll Ó Felsége idősb öcsének, Károly Lajos főhercegnek családja. Leszármazói közül a férfítagok azon sorrendben következzenek a trónöröklésben, mint itt előadtuk, vagy is első sorban a király testvére, Károly Lajos főherceg után elsőszülött fia, Ferencz Ferdinánd főherceg, ez után — ha nem lenne fiórököse — Ottó főherceg; ez után ennek fia, a ma még csecsemő Károly Ferencz József főherceg, ez után a harmadik fitestvér, Ferdinánd Károly Lajos főherceg.

Csak az esetre, ha mindezek fiórököse nélkül halnának el, vagy lemondának, háramlanék a trón király ő felségének második öcsére, LAJOS VIKTOR József Antal főhercegre, a ki 1842 május 15-én született s 1860 óta a 65. gyalogezred tulajdonosa s a hadseregben 1884 óta altábornagyi rangot foglal el. A koronázás idején mint fiatal tiszt kitűnő táncosnak mutatta be magát a budai várpalotában tartott udvari bálon. Különben rendszeren Bécsben lakik, a hol 1865-ben olasz renaissance-stylben díszes palotát építtetett. Ő is mint testvérbátyja, inkább a közigazgatási, mint a szorosan vett katonai pályára készült, s két éven át a salzburgi helytartóságnál a közigazgatás tanulmányozásával foglalkozott. Még ekkor nőtlen s valószínűleg az is marad.

Az itt elősoroltak ő felségének a legközelebbi rokonai. Ezek után a királyhoz s egyuttal a trónhoz is legközelebb az uralkodóháznak ugynevezett *toscanai* ága következik.

REVIZKY GYULA ÚJABB KÖLTEMÉNYEIBŐL.

Magamról.

Rossznak mondd a világot,
Dőresége bosszúságod;
Siratod az élet álmát,
Földi gondok durva jármát;
Felpanaszold lángban égve:
Bóles elméje, jók erőnye
S fényugárzó lángod, ég,
Csak hiúság, bábórék.

Óh, pedig hány perczed, órád
Volt, midőn e sújtó vád
Könnyeidben elviharzott
S kiderült rá szived, arcod.
Gyönyörűség volt az élet,
Megáldottad születésed;
Rózsák közt jársz, azt hívéd,
S mi okozta? ... Semmiség!

Nem tudod, mi nyomja szived,
Semmiségek üdvözlőnek,
Hogy jön, nem tudod, csak érzed,
Hogy e bűnös — bűvös élet,
Mely ma szennyes, ronda börtön,
Holnap éden kertje rögtön.
Ma a békét áhítoz,
S holnap küzdve élni jobb.

Ember! önző vágy vezérel,
Bánatával, örömeivel
Ezt az undok szép világot
Sorsodon át nézve látod.
Hogyha gondok elcsigáznak
A világot éri vádád,
S ha öröme gyúl szived:
Nincs e földnél semmi szebb.

Ragyoghat a nap az égen;
Te sötétben, feketében
Látsz mindent, ha bánatod van;

Mig, ha kedved lángra lobban,
Minden érted van teremtvé;
Télen is jársz rózsakertbe,
A nap is csak rád ragyog.
S kik itt laknak: angyalok.

Az örvendőt meg nem érted,
Ha világot' búban éled;
S csak ha lelked' szenvedőnek
Valloz, sajnálz szenvedőt meg.
Mit tördöl a világgal,
Szenvedő szív sóhajával,
Ha egy édes pillanat
Teljesíti vágyadat!

Hát ne fordulj vad hevedben
A világ és rendje ellen ...
Úgy tekints az emberekre,
Hogy a föld se jó, se ferde;
Se gyönyör, se bú tanyája,
Csak magadnak képe, mása.
Ki sóhajtoz, ki mulat,
A világ csak — hangulat.

Mentsvár.

Ha nézem a világi rendet,
Éltem során ha elmerengek,
És annyi bánat, búhaj ellen
Fellázadok rendült hitemben:

Óh, természet, benned találok
Vergődve is megnyugvásom!
Hozzád térek, szülő anyámhoz,
Ki elcsitít, vigasztalást hoz.

Virágos föld, s te nap az égen,
Hitvány panaszkodás ne érjen!
Ha nincs jó dolgom a világon,
Mit jajgasson parányiságom!

Egy szív tusája annyi néked,
Mint hogyha egy rügyet letépek;
Vagy mintha a tavaszba' járva,
Rálépek egy futó bogárra.

Csak buborék, mi más az élet!
Az ember nem több, mint a fereg,
Örömem, üdvöm, jajgatásom
Egy percznyi lét, az is csak álom.

Mit sirjak, hogy csalódva éltem!
Az élet hányak most is éden!
S ha ifjúságom hervadt is:
Fajomban egyre folytatódik.

Hitem, mentsváram te maradj, te!
Öledbe, természet, fogadj be,
S ragyogva nézz rám két eggeddel,
Ha por leszek, többé nem ember.

Mig érzem melegét napodnak,
Lelkem leheddel összeolvad.
S ha majdan a sir hantja főd bé,
Részed maradok mindörökké! —

A ROSSZUL OSZTOZOTT TESTVÉREK.

ÉLETKEP.

Irta: JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

— És így még a szerelemben is legyőzte a kisebb törpe a nagyobbat.

— Mindenben, uram! A művészetben is. A mig csak én magam vagyok a szinpadon, addig tapsol a közönség, de a mint ez a másik megjelen, ezentul övé minden tetszés. Kiadhatom én már a lelkemet is! Lehetek akármilyen hős!

Ha legyőzőm is ellenfeletem, azt mondják: «Könnyű neki: hisz ez a kisebb.» — Ha az embernek az ellenfele egy óriás; azzal szembe szállni, megbirkózni dicsőség: de hogy győzzön le egy törpe egy magánál kisebb törpét? Lefelé csak nem nöhetek. Meglássa ön, hogy ez még kényszeríteni fog, hogy a művészi pályáról lelépjek. Ámbár szép fizetésem van. És azt nem költöm el. Mire is költeném? Ha nekem egy veret sütnék meg, az nekem annyi, mint másnak egy kappan. S ha egy tele pohár bort tesznek

elélem, azt mondom, nem akarok én megfürödni, hozzák ezt nekem gyűszűben! Asszony miatt sem ruinalhatom magamat. Az az egy módos lett volna, ha még Lizit nőül veszem. De hát azt már elűtötték a kezemből.

— Nyugodjék meg a sorsában, művész barátom, — vigasztalám. — Hát nem jegyezte fel magának, a mi a házuk falára belül van felírva, azt a régi írást? A hajdani refectoriumban?

— De láttam sokszor: azt mondják: barátregula; de senki sem tudta megmagyarázni, mi az?

— Hát majd én feljegyzem önnek és megmagyarázom.

«Qui ca pit ux or em lit em e ca pit atque dolo rem re».

Hát ezt kétféleképpen lehet olvasni: a szerint, a hogy az alsó, vagy a felső szótagot szurja közbe az ember. Megmagyarártva pedig annyit tesz, hogy: «Ki feleséget vesz, perpatvart és bajokat vesz» az első szótagok szerint; a második szerint pedig: «ki feleség nélkül él, nincs baja, sem galibája.»

— Ejnye de jó volna, ha valaki ezt a mi házuk falára írt mondatot még meg is *svabostaná*, hogy a Tonele is megérthesse, mert annak ugyan ugy nem való a feleség, mint a medve kezébe a harmónika.

— Ilyen véleménynyel van ön a bátyja felől?

— Nem bátyám az nekem, hanem öcsém: azért, hogy akkorá óriássá megnőtt. Azért még sem vált be katonának. Lettem volna csak én az ő helyén! Engem most is ugy hinak, hogy: a kis huszárkapitány. S mikor én a hozzámvaló kis paripámra felülök, nem felek a tüzestartától sem. Ez meg a hórihorgas nagy figurájával elbujik az anyámasszony kőtenye mögé. Guzssaly kellene az ilyen gyáva fickónak, nem feleség.

— Az apja akarta, — mondtam, mentve a dolgot, — hogy otthon maradjon a gazdaságnál.

— No iszen szépen fog az gazdálkodni! A kocsmában! Ugyan kár volt az öregnek azt a sok pénzt kidobálni, hogy kivágja a katonáskodás alól. Előbb-utóbb koldusbotra fogja juttatni a szülőimet. Nem tanult az egyebet, mint inni, meg kártyázni. De bizony kuglizni is tud.

— E szerint ön nem fog elmenni a Toni lakodalmára.

— Nem biz én. Azt meg épen nem tudnám elnézni, hogy teszi szerencsétlenné az én szegény jó Lizikémet ez a mihaszna fickó. Meglássa ön, hogy utóbb is nekem kell visszatérnem a művészi pályámról, hogy rendbehozzam az öregem gazdaságát. Ezekkel az én parányi kezeimmel. Maga is nevetett ezen a nagy mondáson.

Igazán nevetni való is volt! Mikor a markával felig sem érte át egy becsületes szénahányó vilának a nyelét.

Eszembe jutott a hüvelyesik Palkó népmeseje, a miben a kis fiu az örkörnek a fülébe ül bele, s onnan pattogtatja a hosszú ostort. A szüret után csakugyan meglelt a «Makkos Máriai» párnak a lakodalma. Egész nap és éjjel szólt a dob és trombita a Parisernél. Mi természetesen nem vettünk benne részt. Volt egy kis friss verekedés is. A nélkül nem is volna igazi lakodalmom. Annak csak kell lenni, mikor a «Stockhohe Toni» tartja a lakóját.

Ez volt a népies neve: «emeletes Tóni.» Másnap már kidült a sváb zenekar a mulatságból, akkor cigányokat hozattak, azokkal folytatták. Este felé aztán a cigányokkal is összeverekedtek; utoljára a csendöröknek kellett a násznépet kiakolbulítani a kocsmából.

Láttam, a mint az «emeletes Tóni» támogatta az utczán a menyasszonya. Véres volt a felpofája, s az egyik szeme kéken, zölden körülzadva.

Rettentőn fenyegetőzött, az öklét emelgetve egy pajtása felé, a kinek szintén csupa vér volt a képe: de ez mindig visszariasztotta azzal a

szóval, hogy »megállj! feladlak, hogy nem görbe az ujjad! Beasz-szentáttalak!»

Hanem azért még mindig tartotta a lakodalmát. Innen kikergetve, bevonult a násznép a zugligetbe a »Fácánhoz». Nem kaptak már se cigányt, se klárinétost, egy sváblegény muzsikált nekik húzó harmonikával, a kinek egy másik kontrázott két papiros közé szorított fésűvel.

Mikor ötödnap bementem a városha, már akkor odalenn a Tabánban találtam a Tóniekat a három hollónál: egy kintornás muzsikált nekik. Még ekkor is tartották a lakodalmát.

Ez már csak elég a boldogságra!
(Folytatása következik.)

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS MEYERLINGROL ÉS KÖRNYÉKÉRŐL.

Az »Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képen» című irodalmi vállalatnak Alsó-Ausztriáról szóló részében a legérdekesebb cikkek egyike az, melyet maga a trónörökös a »Bécsi erdőről» írt. (»Bécs és Alsó-Ausztria» kötetének 11. és 12. füzeté.) E cikkben gondos részletességgel ismerteti a trónörökös a *Bécsi erdő* — Wienerwald — név alatt egybefoglalt terjedelmes vidéket, a többi közt a saját vadászkastélyának, az oly szomorú híre emelkedett *Meyerlingnek* is környékét.

LAJOS VIKTOR FŐHERCEG,

Király Ő Felsége ifjabb testvéröccse. Adéle fényképe után.

Senki nem hitte volna, mikor ez eleven színekkel írott, szép ismertetést olvasta, hogy annak nem-sokára oly végtelenül gyászos alkalmi jelentősége lesz. Bekövetkezett a megrendítő csapás, Meyerling tragikus nevezetességi helylyé lőn a történelemben, s azt hisszük, hogy alig lesz olvasóink között egy is, a ki mély meghatottság nélkül olvasná az itt oly gyászos véget ért Rudolf királyfiak ide ígatott leírását ez előtte oly kedves, s most im oly gyászos emléküvé vált helyről, melyről akkor, midőn e sorokat írá, maga sem sejtethé, hogy rá nézve az oly végzetessé válhatik.

Az említett részlet im itt következik:

Ama hegyháton át, melyen *Breitenfurth* és *Hochrotherd* helységei fekszenek, s mely a Bécsi erdő alatti és fölötti vidékek közt és idők óta elválasztó vonalat képez, egy fő közlekedési ut vezetett mindig a Wien folyó völgyéből és a nyugoti környékből a Bécsi medencze rónájafelé. Breitenfurth tekinthető a Bécsi erdőben a városi élet határának; azok a vidékek, melyeket eddig ismertettünk, tömördek nyaralóik, inkább városias berendezésű fogadóik s kitűnő közlekedésük által Bécsnek mintegy messze kiterjedő külterkeivé váltak. Szép dél-utánokint sokkal több ur iöltözött bécsi lakost láthattunk itt, mint parasztot s ez utóbbiak is rég kivetkőztek már régi jellegükből, tisztas népviseletükből.

Azokon a vidékeken, melyeket

most készülünk bejárni, még megvannak az erdők közt lakó alsó ausztriai parasztnak a régi erkölcsi és népviseleti, szívós kitartó jellemök, csaknem vakbuzgó vallásosságuk s gyakran ámulatba ejtő babonás gondolkozásuk. Itt is találni ugyan, kivált vasárnapokon, egyes városiakat; de ezek többnyire turisták, kik a szabad napot hosszabb kirándulásokra használják föl; számuk különben csekély, mivel a déli vasut gyors közlekedése mellett könnyebb eljutni a Reichenau melletti magas hegyekbe, mint a bécsi erdő belsejébe, a hová csak rossz kocsit vezet.

Breitenfurthból Hochrotherden keresztül a gyönyörű *Wogler-erdőbe* jutunk; tülevelű és lombos faoportok, fennsík-szerű hegyhátak, mely hegyszakadékok és zugó patakok terjedelmes rétekek váltakoznak itten. Keleti irányban szép ut vezet a kaltenleutgebeni völgybe, dél felé pedig egy másik a festői fekvésű *Sulz* gyógyhely felé s innen virágos réteken át, szép kilátóhelyek mellett egy felől Dornbach és Grub, más felől Sittendorf falvaiba. Ez utóbbi falutól kevés idő alatt elérhetni *Wildeg* régi várát, melynek nevét 1188-ból való okmányok említik először. Az e várról nevezett nemesi család atyafisága és vagyona által nagy tekintelyre jutott s egész a XV. század közepéig virágzott. A várat a törökök pusztították el 1683-ban; 1686 óta a heiligenkreuzi zárdá tulajdona s csak imig-amugy óvják az elpusztulástól.

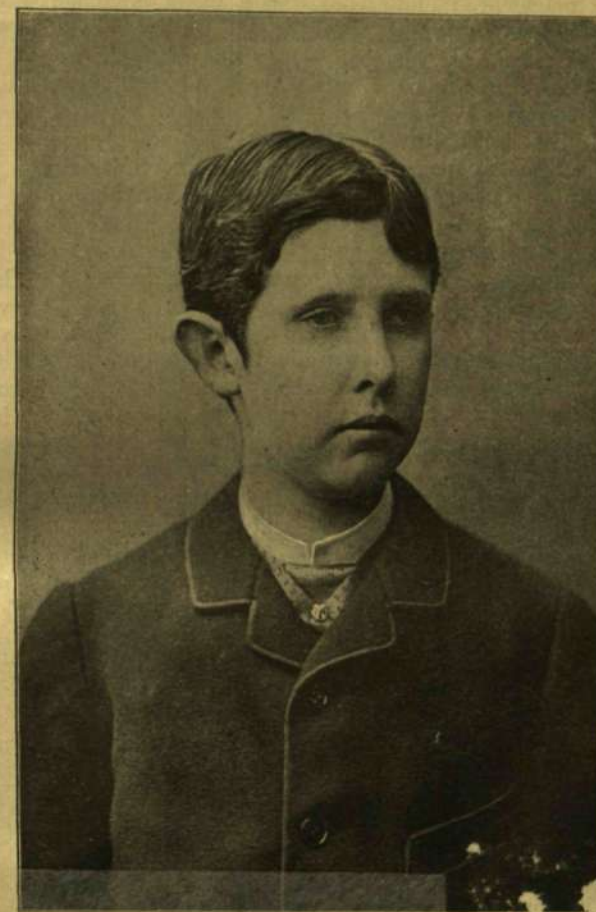
Sittendorftól keletre fekszik *Sparbach*. Itt egy kis várkastély s egy bekerített vadaskert Liechtenstein fejedelemség uralkodóinak a birtoka. Innen elég jó karban tartott uton a szűk, sziklás Brühl völgybe jutunk, hol a régi Hölldrichsmühle s az ugynevezett Hinterbrühl medenczéje a Bécsi erdő legszebb pontjai közé tartoznak. Brühl, régibb írásmód szerint Priel, a középkorban Proilum, talán a Meidling vára alatt elterülő hercegi vadaskertől vette nevét, mivel e szó eredetileg mélységben fekvő erdőt vagy berket, cserjével be-

nőtt nedves rétet, később pedig, mivel az ily területeken rendszeren vadat is tenyésztettek, vadás ligetet jelentett, melyet a szükség szerint kerítéssel vagy fallal vettek körül. A Brühl völgyéből egy dél felé tartó másik ut a hegységbe vezet; ezen az uton egy szűk völgyön keresztül Gaaden réteken bővelkedő, széles völgykötlenába jutunk, hol a magasra nyúló kerek Annin-

gerberg tövében *Unter-Gaaden* és *Ober-Gaaden* községek fekszenek messzire ellátászó nagy templomokkal.

Szép hegyi ut vezet Siegenfelden keresztül le a szűk, szűrt Helenenthalba is; a Schwechat folyó mentében a festői fekvésű Cholera-kápolna, az árnyas krajnai és Augustinus-kunyhó mellett elvonuló kocsit ut is a legérdekesebbekhez tartozik az egész vidéken. Éjszak felé meredeken emelkedő erdős lombok zárják körül a szűk völgyet, míg dél felől a 831 méter magasú Vaskapu s a csak kevésel alacsonyabb Lindkogel nagy erdővágásokkal, erdei-, fekete-, vörös- és jegenyefenyő-állományokkal, tar sziklafalakkal és rideg kőomlásokkal váltakozó hegytömbjei emelkednek. Ezeknek már egészen magas közep hegy-ségi jellege van.

A sattelbachi vendéglőnél elágaznak az országutak: az egyik az ösközeti sziklái, a nagy templomú és kies fekvésű *Meyerling* s a heiligenkreuzi kolostor várkastély-szerű épülete mellett a barátságosan zöldelő Alland-völgybe, az éjszaknyugat felé elágazó másik ut egy szűk, erdős völgyön vonul végig, melynek éjszaki végében *Heiligenkreuz* zárdája áll. 1136-ban ki nyilatkoztatja III. Lipót ögróf, hogy Sattelbach (ma Heiligenkreuz) községét odaajándékozta a Morimundból ide hívott cisztercita-rendnek és pedig fia, az e rendbe tartozott Ottó tanácsára s neje, Ágnes és többi fiai, Albert Henrik, Lipót és Ernő beleegyezésével átadta a rendnek a község környékét is, mint alapítványt. Az okiratban pontosan meg vannak jelölve az odaajándékozott terület határai, még pedig a határbeli dűlők, halmok, földek, vizek és helységek megnevezésével, melyek ma is megvannak. Ilyenek a Privaton, Hausruck, Hocheck, Ebenberg magaslato; a Sattelbach, Sparbach, Dornbach, Schwechat patakok; Meyerling (Murlingen) és Sittendorf (Sichendorf) helységek, a miből eléggé kiüláglík, hogy a Bécsi erdő e részének betelepítése már abban az időben messze előre haladt. Heiligenkreuz a második

FERDINÁND KÁROLY LAJOS FŐHERCEG.

Adéle fényképe után.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCEG.

OTTÓ FŐHERCEG, NEJÉVEL, MÁRIA JOZEFA FŐHERCEGNŐVEL.

KÁROLY LAJOS FŐHERCEG GYERMEKEI. — Adéle fényképei után.

MÁRIA ANNUNCIATA ÉS ERZSÉBET FŐHERCEGNŐK.

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCEGNŐ.

KÁROLY LAJOS FŐHERCEG GYERMEKEI. — Adéle fényképei után.

kolostor, melyet III. Lipót alapított. Az első Klostereuburg volt. De úgy az első, mint a második át bírta küzdeni a fölötté elvonult századok hosszú sorát s egész napjainkig megtartotta fényét. A nagy erdei kolostor, mely Alsó-Ausztriának, különösen pedig a Bécsi erdőnek történetével oly szorosan kapcsolatos, a tartomány legérdekesebb zárdái közé tartozik. A kőfalaktól, gazdasági épületektől, ősfalkkal díszes virágzó kerttől körülvett hatalmas épületoportos magas templomával kedves látvány a szemnek. Nem kevésbé méltó a megtekintésre a templom belseje is, a híres keresztfolysó, a lépcsők, a termek és a tanulságos gyűjtemények, melyeket a kolostor tudományt és művészetet ápoló szerzetesei minden időben jó karban tudtak fönttartani.

Szép júniusi esteiken, midőn a nap utolsó sugaraival beáryozza a hegyeket s a bükksők és völgyesek világoszöld színe gyöngéd árnyalat-
tal válik ki a vörösfenyők finom rajzai s a lúcz- és jegenyefenyők sötétzöld színei közül, s mikor lenn a völgyben a leszálló éjszaka hosszan elnyúló árnyékba borítja a locsogó patak mellékén terülő virágos, üde réteket s esthajnali szellő kezd lengetni a kolostorkerti fűtős gesztenye- és terebilyes hársfák ágait: olyankor e kedves tájkép közepén úgy tűnik föl a hatalmas zárdatempel vakító fehér falaival, mint a béke vára, mely fölött nyomtalanul vonultak el az évszázadok. A magas toronyban megszólal az Ave-Mária harangja, zengő hangja összevegyül a pástorkürt mélabus szavával, a nap lehanyatlak a zöld hal-
mok mögé s oly erdei tájképben gyönyörködünk, melynél szebbet képzelni is alig lehet.

BARANGOLÁS AZ OROSZ FŐVÁROSBAN.

Eredeti levelek Szent-Pétervárról.

I.

Valami sajátságos érzés fogja el a magyar embert, ha egyszer csak azon veszi észre magát, hogy Oroszország fővárosában van. Eszébe sem jut hirtelenben a 3—4 napi hatalmas utazás, a gyorsvonat mérges prüsszögése, mit a kietlen, jeges, havas tájakon átrohanva éjjel-nappal hallgatott, míg ide ért, s azt hiszi, hogy álmodik.

Hiába látta már az ember Velenczét, Rómát, Nápolyt, Páriszt, Madridot, nem érez ahhoz foghatót, mint midőn Szent-Pétervárra hatalmas kupolái szemébe tűnnek. Lehet, hogy más nemzetbelinél nem így van ez, de magyar ember, a kit a szél erre hord, bizonyosan így jár.

Hanem hát végre is, rántuk magunkra azt a prémes bundát, nyomjuk fel az asztrakán kucsmát, s hajrá, ki az utcára, majd meglátjuk ott, ébren vagyunk-e vagy álmodunk!

Az a hatalmas éltető sarki hideg, mely az embert megesszja, eloszlat minden kétséget.

Hát még az utcai élet. Milyen sajátságos alakok, kozákok, cserkeszek, egyenruhás tanulók, roppant bundák, iszonyu kucsmák, százával síkló szának, rendőrök, boglyas muzsikok, jég, hó, zuzmára! De már csakugyan itt vagyunk!

Legelőbb is az a temérdek apró szánkó tűnik az embernek fel, melyek szüntelenül roppant sebességgel csuszognak a fényes utcák csikorgó haván. Az egyik oldalán mind fel, a másikon le. Ezt a rendet itt szigorúan megtartják s ezért nem történik összeütközés vagy szerencsétlenség. Pedig ilyen szánkó 30 ezer futkároz Szent-Pétervár utcáin. Csengő pedig egyen sincs, azon egyszerű okból, mert nem szabad. A kocsisok mind torzonborz, valódi muszka alakok, közönséges és négyzetletű sapkákban. Az utóbbiak kocsik az előkelőbb személyiségek, a muszka kocsisvilág éremjei, t. i. magán fogatokat hajtának. — Ragadt rám otthon egy néhány tót szó. Nosza, gondolám, jó hasznát veszem most ennek, s meg is kísérelm azonnal. De a jámbor kocsis, — a mint szavából kivehettem, — nagy mosolygva ennyit mondott tót tudományomra: nem tudok angolul.

A lovak, melyek az apró, vas szánkókat röpi-
tik, szemet szurhatnak minden lökővelőnek. Oly pompás trappoló állatokat találni ezek közt, mint más lófaj közt alig. A kinézésük meg éppen meglepő: tédig erő serény, és csülökig nyúló fark. Mikor aztán, gyors rohanás közben, e hatalmas szőrzeteket meglöbögögtetik a mérges sarki szél: az valami elragadó látvány. A fuvar-
díj olcsó: 20—30 kopekért félórát akár agyon szánkázassák az embert.

Egyszerre egy óriási harang szólal meg s ha-

talmas hangja végig rezeg a fényes Nevskij Prospektben, a szent-péterváriak emez Andrásy-
utján. Csakhamar több kisebb-nagyobb harang is belekondul az öreg mély zugásába: az Izsák templom tornyaiban harangoznak misére.

De már ide csak bemennyünk!
Nagyszerű építmény ez az Izsák-templom. Csupa márvány, porphyrt és bronz; 112 szál karsu oszlop veszi körül, mind egy-egy darab márványból faragva. Óriás aranyozott kupola magaslik ki felette, páratlan a maga nemében. E templom, mint mondják, 33 millió rubelbe került annak idejében, s még sem építették meg elég jól, mert iszonyu terhe alatt folyvást süllyed.

A buzgó hívek seregétől tódulnak befelé. Mindenki megáll azonban egy bódé előtt, hol apró viasz-gyertyát árulnak; vásárol kiki egyet s viszi a maga kedvenc szentjének. A buzgók-
bak még egy-egy pogácsa-féle süteményt is vásárolnak, a mit meg jámbor barátok helyeznek biztonságba.

Az a pazar, keleties fényűzés, különösen a drágakövekkel teljesen elborított képrákokon, a templom belsejének óriási, impozáns belseje, első pillanatra egészen elbódítja az embert, s alig veszi észre a társadalom minden osztályá-
hoz tartozó téréplő, hajlongó ájtatoskodókat. Egyszerre azonban megzendül a miséző papok éneke, s csengő hangon felel rá a kórus: gosz-podi pomiluj! Az énekesek mind válogatott, gyönyörű hangú emberek, de mégis kíválik egy mély, hatalmas basszus, a milyennel ritka opera dicsekedhetik. A kóristák közül zengett e pom-pás hang, s nem is nyugodtam addig, míg oly közel nem jutottam, hogy szemtől szembe lát-hassam e hang boldog tulajdonosát. Hát csak elélt szemem szám; oly valódi, hamisítatlan drótos-tót arcu úri ember zengette e bámulatos hangokat, hogy csaknem megszólaltam: kedves uram, nem Trecsens vármegyéből rándultál ide vendégszerelni?

Általában, a mi nagyon feltűnik Szent-Péter-váron, az, hogy oly sok ismerős, jó drótos képet látni minden lépten-nyomon; bár ebben voltaké-
semmi különös nincs, az ismert szláv atyafiságnál fogva, — hanem az aztán már sajátságosabb, hogy viszont olyan pompás magyar arczokkal is találkozunk, pedig éppen nem ritkán, a melyek Debreczenben is számot tennének. Kivált az ut-
czákon ácsorgó rendőrök közt látni ilyen jó ma-gyar arcu legényeket.

No de a templomból kijöttünk, hát menjünk tovább, ne elmélkedjünk ezeken a «honi» arczok-nem. Nem igen szokás Szent-Péterváron az ut-
czán morfondirozni. Siet itt mindenki. Vágatnak nem csak a szánkák, hanem a gyalog ma-radt halandók is. Azok a csinos, üde orosz nők is úgy nyomulnak előre, mintha a tatár volna sarkukban; neki szegzik asztrakán kucsmás, kendővel átkötött fejüket a fagyos levegőnek, s csak úgy igyekeznek, mint az a bundában telhe-tetlen csinovnik, vagy a jámbor, faluról beszo-rult favágó muszka. Az a metsző, maró szellő nem nagyon csábít senkit az andalgásra; maga is most érkezett az északi sarkról nagy sietve, hát az emberek is hadd siessenek.

Betekintünk egy mellék-utczába. Valami látszik ott az utca közepén elkerítve, csak egy kereszt nyulik ki belőle hosszú póznán. Az igaz-hitű orosz keresztet vet magára s felre kotródik odább. Menjünk mi is; veszedelmes hely ez: itt bombázták le II. Sándort a nihilisták.

Nézzük meg nyugvóhelyét.
A Névának egy szigetén van a Péter-Pál templom, a hol Nagy Péter óta a hatalmas cá-
rok földi maradványai nyugszanak.

Belépünk és — megrendülünk. Ott látjuk sor-ban Nagy Péter, I. II. Katalin, I. Pál, II. Mik-lós, II-ik Sándor fehér márvány koporsóit . . . Ott porladoznak némán, csendesen a hatalmas kényurak, kiknek hajdan egyetlen szemhunyó-
rítástól százszázrek élte, országok sorsa, boldog-sága függött. Köröskörül az oszlopokról régi hadizászlók csüggének le s porladoznak, foszla-doznak szép csendesen. Pedig mennyi sok moszkó vérnek ki kellett addig omlani, míg ezeket a mindenféle ellenségtől elszedegették. Ime ilyen a földi dicsőség. Népek, országok siralma, ten-gernyi vér, diadalmármor, s nem maradt más be-lőle mint az a sor márvány-koporsó s az a ne-hány korhadózó zászló . . .

Vannak e szigeten mások is eltemetve: az előhalottak. Itt van ugyanis az állami börtön, melynek setét odúiban szegény ördögök, leg-

inkább politikai foglyok sinylenek. Még boldog közülök, a ki Szibériába vagy akasztófára jut.

Eh, menjünk innen, hagyjuk a hatalmas cá-rokat tovább porladozni, hagyjuk a szegény elő-halottakat tovább sóhajtozni; majd lassacskán ő értők is eljön a nagy jövőté, a halál, s egyen-lőkké teszi őket a csárokkal . . .

Dr. ZÁVORY SÁNDOR.

IVANOV KÖZLEGÉNY ELMÉNYEIBŐL.

Elbeszélés.

Irta GARSIN VSZEVOLOD.

Oroszból fordította Szabó Endre.

(Folytatás.)

Elindulásunk után mintegy öt versztyire kellemetlenségünk volt. Valami kis folyónak a völgye iránt mentünk; egyik oldal felől hegyek voltak, a másik felől keskeny és jó magasra emelt vasuti töltés. A minapi esőzések elárasztották a völgyet, nagy, mintegy harmincz öl szélességű pocsolyával fogva el utunkat. A vasut töltése jól kiemelkedett belőle s nekünk a tölté-
sen kellett mennünk. A vasuti biztonsági kapu átment az első zászlóalj, és szerencsésen meg is érkezett a pocsolya tulsó oldalára; hanem akkor a pályáról kijelentette, hogy öt perc múlva jön a vonat s addig várakoznunk kell. Mi megálltunk s alig hogy gulába raktuk a fegyverünket, a mint az ut végén feltűnt a dandár-tábornok ismert kocsija.

A mi dandár-tábornokunk igen kemény em-
ber volt. Olyan torkot, a milyen neki volt, én nem hallottam soha, sem az opera-színházakban, sem a püspöki énekarokban. Ha basszus-hang-ját megeresztette, az úgy megrészketette a leve-gőt, mint valami trombita; az ő tagbaszakadt, sötét alakja, vörös, vastag fejevel, a légben röp-kedő, galamb-ész, nagy szakállával, fekete, vastag szemöldökeivel, apró szemével, a melyek úgy villogtak, mint az izzó szén, ha felült a lóra és vezényelte a dandárt — igazán impozáns volt. Egyszer Moszkvában a Lodyszkij téren oly ka-tonásan és keményen viselte magát, hogy egé-
szén elragadtott egy, a sokaság közt álló öreg polgárt, a ki fel is kiáltott:

— Éljen! Ez aztán legény a talpán! Ilyen kell nekünk!

Attól az időtől kezdve aztán mindig is «le-gény»-nek hitták a generálist.

Ő csatákról álmodott. Nehány kötetnyi hadi történelmet mindig magával hordott. A tisztekel való beszélgetésében legszívesebben a napoleoni hadjáratokat bírálta. Én erről természetesen csak hallomás után tudtam, mert nagyon ritkán láttam a mi generálisunkat; legnagyobb részt úgy ért bennünket utól, a kocsijában, a mely elé igen szép három ló volt fogva, — ha meg-
érkezett az éjjeli szállásra, elfoglalta lakását, ott maradt késő reggelig s nappal megint utol ért bennünket; ilyenkor a katonák mindig figyeltek arca pirosságának fokára, s a kisebb vagy na-gyobb harsogásra, a melylyel ránk kiáltott:

— Jó napot, fiain!

— Jó napot, méltóságos ur! * felelték a ka-tonák és hozzá tették még magukban: «Egy kis korhely-leves kellene a legénynek.»

S a tábornok tovább hajtattott néha minden szó nélkül, néha azonban keményen megmos-datva egy-egy százados fejét.

Meglátván, hogy a mi zászlóaljunk megállt, a tábornok sebesen hozzánk hajtattott s oly gyor-san, a mennyire csak testes volta megengedte, ki-
ugrott a kocsiból. Örmagyunk azonnal eleje ment.

— Mi ez? miért álltak meg? Ki engedte azt meg?

— Méltóságos ur, az utat előtötte a víz, a vasuti töltésen pedig ebben a pillanatban fog végig menni a vasuti vonat.

— Előttötte a víz? Vonat? Ostobaság! Ön el-puhítja a katonákat. Vén asszonyokat csinál belőlük. Parancs nélkül nem szabad megállni! Tisztelt uram én önt fogságba . . .

— Méltóságos uram! . . .

— Ne tessék okoskodni!

* Az orosz katonaságnál igen pátriarkális szokás, hogy a tábornok mikor szemlét tart, legénység felett, előbb a földi őket: «Zdorovo nebjata!» (Jó napot, gyermekek!) mire a katonák egyszerre felelik: «Zdorovo, vase iveroszogij tyeljesztvo. (Jó napot, méltóságos uram!)

A tábornok fenyegetve intett a szemével s más áldozatot keresett magának.

— Hát ez mi? Miért nincs a helyén a máso-dik lövész-szálad parancsnoka? Törzs-százados Venczel! kérem csak egy szóra!

Venczel hozzá ment. A tábornok haragjának egész özőne zuhdul rá. Hallottam, hogy igyeke-zett valamit felelni, szavát felemelte, de a gene-rális letorkolta őt s csak találmomra lehetett gon-dolni, hogy Venczel valami tiszteletlen kifejezést használt.

— Még okoskodunk? Gorombáskodunk? — dörgött az ezredes: — csútt! el kell venni a kard-ját! El vele a pénztáros ládához, áristomba! Hadd vegyen róla más is példát. . . Gyáva bo-garak! Fiuk! utánam! Szuvarov * módjára!

A tábornok gyorsan elhaladt a zászlóalj mel-lét a vízhez, döcögő, kényelmetlen lépésekkel, mint olyan ember, a ki sokáig ült kocsin.

— Utánam fiuk! Szuvarov módjára! ismételte s bement lakk-csizmáival a vízbe. Az őrnagy bo-szus kifejezéssel nézett vissza s aztán ment a tábornokkal együtt. A zászlóalj elindult utánuk. A víz elébb csak tédig ért, azután övig, később még feljebb; a magas termeti generális minden baj nélkül ment, de a kis őrnagy már csak úgy evickélt a kezeivel. A katonák, akár egy juhnyáj, mikor valamely patak-on hajtják keresztül, összekavarodtak, czaplattak a sáros talajon, lábaikat kihuz-gálva a sárból jobbra, balra dőlöngöztek.

A század-parancsnokok és a zászlóalj-szárnysegéd löháton lévén, könnyen át-juthattak volna a mocsáron, de látva a tábornok példáját, a mint a vízhez érték, leszálltak a lórl s kantáron vezette azo-kat, begázoltak a szász és szász katoná-lábai által felkavart sáros vízbe. A mi századunk, a mely a zászlóalj legmagas-sabb termeti embereiből állt, meglehető-s jó szerencsével jutott át, de a velünk egy irányban áthaladó, apró emberekből álló, 8-ik számú század alig tudott előre ha-ladni a fülig érő vízben, — némelyek annyira elvesztették a talajt a lábuk alól, hogy mi belénk kapaszkodtak. Egy kis cigány katona sapadt arczával és kerekre nyitott fekete szemekkel mind a két ke-zével a Zsitkov bátya nyakába csimpajko-zott és fegyverét eldobta; szerencsére va-laki megkapta s megmentette a cigány fegyverét az elmerüléstől. Vagy tíz ölnyi távolság után a mocsár kezdett seké-
lyebb lenni s mindnyájan tul érezve ma-gokat a veszélyen, siettek mentől ha-marabb szárazra jutni, miközben lökdő-sődtek és káromkodtak. A mieink közül sokan nevettek, de a 8-ik századbelieknek nem volt kedvük nevetni: nem egyikük arca kéült meg s nem egyedül csak a hidegtől. Utánok jöttek a lövészek.

— No, Babszem-Jankók! Innen jussa-tok ki, ha legények vagytok! Belefulltok! — kiabáltak egyre.

— Nem is volna csuda, ha beleful-nánk, — felelték a 8-ik századból. Kön-yű nyektek, csak a cipőtökig ér a víz. Nagy tus! Itt bizony befullhat az ember.

— Új fel a hátamra a leveses csészébe, paj-tás. Így száraz lábbal kelhetsz át.

— Az volt a baj, földi pajtás, hogy előbb nem próbálták meg, — felelt a kis katona komolyan a tréfára.

Mindennek a zavarnak az okozója már ki-huzta a lábát az iszapból és sikerült neki par-ta jutni; méltóságosan állt meg a parton, nézve a vízben evickélő tömeget. Bőrig volt ázva s még hosszú szakálla is nedves volt. A víz csurgott ruhájáról, — s ő egyre kiabált:

— Előre fiuk! Szuvarov módjára!

Az áttört tisztek sötét arczával gyűltek kö-reje. Ott állt Venczel is, arczát elfordítva és már kard nélkül. Azon közben a tábornok kocsisa, oda érve a partra s behajtva a vízbe, fent ült a bakon és szerencsésen átkelt a vízen, kissé oldalt attól a helytől, a merre mi gázoltunk át; a víz alig ért ott a kerek-agyig.

— Látja, méltóságos uram, ott kellett vol-na átgázolnunk, — mondá az őrnagy nyugodtan. — Nem parancsolja, hogy a legénység megszárit-kozzék?

— De igen, de igen, Nikolajics Sze-
— felelt békésen a generális. A hideg víz is-sé lehűtötte. Felmászott a kocsiba, elébb leült,

* Szuvarov hírneves orosz tábornok.

aztán megint felállt s hősi hangjának egész ere-jével kiáltott:

— Köszönöm, fiuk! Derék legények vagytok! — Örömmel tesszük, méltóságos uram! — kiáltottak kedvetlenül a katonák. S a vizes gene-rális előre hajtattott.

A nap még magasban volt, már csak öt versztya-nyira kellett menni; az őrnagy nagy pihenőt tartott. Mi leveleztünk, tüzet raktunk, megszárit-tottuk ruhánkat, eszünköt, bornyunkat, tarisz-nyánkat s mintegy két óra múlva elindultunk, már nevetve gondolva vissza a fürdőre.

— Venczelt meg áristomba tette a legény! — mondá a többi közt Fjodorov.

— Nem nagy baj, hadd menjen vagy két napig a pénzes láda után, — felelték hátulról a lövész-századból.

— Hát neked mi bajod vele?

— Nekem? Nem csak en, hanem az egész század megkönnyebbül. Legalább két napig lesz tőle maradásunk. Nem hatalmaskodhatik — nekem csak ennyi vele a dolgom.

— Tűrj, kozák, ataman* leszel.

— Tűrni kell s majd talán a más világon lesz belőlünk ataman, — szölt közbe Zsitkov

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCEGNŐ,
Károly Lajos főherceg leánya, a prágai nemesioltgy-alapítványi
intézet apátnőj önművésében.

az ő szokott, sötét hangján, — majd ha a tö-rök lelő.

— Maga meg ne essék kétségbe, bácsi. Gon-dolja meg, hogy mi megszáritkoztunk, szárazon megyünk, de a «legény» nyirkosan van még mindig — mondá Fjodorov s körölte mindnyá-jan nevettek.

V.

Tovább is mindig a vasut mentén haladtunk; az emberekkel, lovakkal és élelmiszerekkel meg-tömött vonatok egymás után értek bennünket utól. A katonák irigykedve néztek a mellettünk elhaladó teher-vonatokra, a melyek ajtaiból lö-fek néztek ráink.

— Nézd csak! Milyen tisztességekben vannak a lovak! Mi meg menjünk!

— A ló ostoba, az lejárja a húsát, — vetette ellen Karpys Vasilij; — te meg azért vagy ember, hogy vigyázz magadra, a hogy kell.

Egyszer egy megállóhelyen a parancsnokság-hoz egy kozák vágatott valami fontos hírrel. Nekünk borjú és fegyver nélkül, csak fehér bluz-ban kellett sorakoznunk. Senki sem tudta kö-zülünk, hogy mi akar ez lenni. A tisztek meg-vizsgálták a legénységet. Venczel szokása szerint

* Ataman = kozák-főnök.

kiabált és káromkodott, ezibálva a rosszul öltö-zötték öveit s rugva mutogatva, hogy hol kell segíteni a bluzon. Azután a vasutvonalhoz ve-zettek bennünket és mindenféle igazodások után végre az ezredet két sorban állították fel a vasut mentén. A zubbonyok fehér vonala mintegy egy versztyára húzódtott végig.

— Fiuk! — kiáltott az őrnagy, — a császár fog ide érkezni.

S elkezdtek várni az uralkodót. A mi had-osztályunk meglehetősen tapasztalatlan és tu-datlan volt, mert távol állomásozott Pétervártól is, Moszkvától is. A katonáknak legfőkébb egy tizedrésze ha látta valaha a cárt s azért mind-nyájan türelmetlenül várták a cáz vonatját. Elmult egy fél óra; a vonat nem jött; a legén-y-ség engedélyt kapott a leülhetésre. Megeredt a beszélgetés, mesélés.

— Vajjon megáll-e? kérdezte valaki.

— Csak azt várd! majd ő minden ezred előtt megáll! Kinéz ránk az ablakon, azzal vége.

— Még azt se fogjuk tudni, pajtás, hogy me-lyik hát? sok generális utazik vele.

— Én megismerem! Tavalaj, Hodynkában, ennyire álltam előtte ni!

S a katona kinyújtotta kezét, hogy meg-mutassa, milyen közelről látta az ura-lkodót.

Végre két órai várakozás után messzi-ről füstfelleg látszott. Az ezred felállt és sorakozott. Előbb egy vonat a szolga-személyzettel és a konyhával jött. A szá-kácsok és szakácsnők fehér sapkában kinéztek ránk az ablakokból és valamit nevettek. Mintegy kétszáz ölnyre jött az-tán a cázi vonat; a gépész látva a rend-ben álló katonaságot, meglépett a me-netet s a kocsi lassan dűbörögve halad-tak el az ablakokra függesztett kíváncsi szemek előtt. De minden ablak le volt függönyözve; egy kozák és egy tiszt, a kik az utolsó kocsi erkélyén álltak, voltak mindössze a vonaton, a kiket meglátha-tunk. Néztünk az egyre gyorsabban ha-ladó vonatra, ott álltunk még vagy három percig, aztán visszamentünk a táborba. A katonák megcsalódtak és nem tudták eltitkolni keserűségüket.

— Most már aztán ugyan mikor látjuk meg valaha?

Pedig nem sokára megláttuk. Ploest előtt tudatták velünk, hogy ebben a vá-rospan szemlét fog tartani felettünk az uralkodó.

Előbe mentünk, a hogy az uton voltunk, azokban a poros zubbonyokban és nadrá-gokban, azokban a megfakult, poros esz-mákban, azokkal a képzelhetetlenül félre-esuszott, kajsza álló bornyukkal, tarisz-nyákkal és zsinegen függő kulacsokkal. Nem látszott a legénységen semmi csin, katonás vagy vitézi jel; mindegyik inkább hasonlított a közönséges muzsikhoz *; csak a fegyver s a tölténysáka árulták el, hogy ezek a muzsikok háborúba men-nek. Negyessel, keskeny sorba állítottak fel bennünket, másképp nem lehetett a város szűk utcáin haladni. Én szélről

mentem, a legjobban igyekeztem tartani maga-mat, hogy le ne essem a lábamról, megtartam az egyensúlyt s arra gondoltam, hogy ha az uralkodó a suitejével az én felőlem való oldalon fog állni, akkor én közvetlenül a szemei előtt fogok elhaladni s ő hozzá igen közel. Csak rá kellett néznem a velem egy sorban haladó Zsitkovra, az ő most is, mint mindig, sötét és nyers arczára, de a mely most egészen izgatott volt, s én éreztem, hogy én rám is elragad az általa-nos izgatottság, hogy szívem sebesebben kezd dobogni. S egyszerre úgy tetszett nekem, hogy minden attól függ, hogy miképen néz majd reánk az uralkodó. Mikor később először kellett golyó-záporba mennem: akkor éreztem a mostanihoz hasonlót.

A csapatok gyorsabban és gyorsabban halad-tak, nagyobbakat léptünk s a menet szabadabb és szilárdabb lett. Nem kellett már ügyvelnem, hogy lépést tartsak; fáradtságom elmult. Mintha szárnyaim nőttek volna s azok vitték volna előre, oda, hol már harsogott a zene s fülkietítő «hurrah»-kiáltások hallatszottak. Nem emlék-szem az utcákra, a melyeken áthaladtunk, nem emlékszem: volt-e nép ezeken az utcákon, né-zett-e bennünket; csak arra az izgatottságra

* Muzsik = orosz paraszt.

emlékszem, a mely a tömeg erejének öntudatával elfogta lelkünket, a mely tömeg magába ölelt engem is. Ugy éreztük, mintha e tömegre nézve nem volna semmi sem lehetetlen, hogy az az áradat, melylyel előre mentem s a melynek én is része voltam, nem ismerhet gátat, hogy az mindent ledönt és megsemmisít maga előtt. És mindenki azt gondolta, hogy az a ki előtt elhőmpölyög ez az áradat, egy szóval, kezének egy mozdulatával megváltoztathatja ennek irányát, visszafordíthatja, vagy neki zudíthatja roppant gátaknak, és mindenki igyekezett ennek az egynek szavából, keze mozdulatából ellesni azt az ismeretlen valamit, a mi bennünket a halálba vezetett. „Te viszel bennünket, — gondolta mindegyik, — neked mi oda adjuk életünket; nézz ránk és légy nyugodt: mi készek vagyunk meghalni.”

S ő tudta, hogy mi készek vagyunk meghalni. Látta a szilárd elhatározású emberek sorait, a mint csakam futva jöttek felé, látta az ő szegény országának szegény embereit, egyszerű katonáit. Érezte, hogy ezek mind a halálba men-

ráh — de a mit az általános zajban magam sem hallottam.

Mindez jött és eltűnt. A poros utcák, a porzó hőségek, a csaknem egy versztányira sebes lépésben haladt s ez és az izgatottság által elcsigázott, a szomjúságtól majd meghaló katonák: a tisztek kiabálása, a kik mind azt követelték, hogy rendben és lépést tartva haladjunk; — ime ez az, a mit öt perc múlva láttam és hallottam. S mikor aztán még vagy két versztányit mentünk a füledt városon át s kiértünk a rétre, a hol táboroztunk, levettem magam a földre: össze voltam törve testben és lélekben. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A világ összes gőzgépeinek számát jelenleg mintegy 105,000-re teszik körülbelül 3 millió lóerővel, úgy hogy a gőzgépek által mintegy 1000 millió embernek munkája van végezve, holott a munkabíró emberek számát a földön 500 millióra is alig tehetjük.

a messinai kikötőből mult év május havában egy hét alatt 80,000 darabot küldtek el, Anconában ugyanakkor egy kereskedő cég 10,700 darabot szállított. A legtöbb fűrt hálólal fogják, de néha a tengerparton a vándorlásban kifáradt madarakat botokkal verik agyon. A puskával vadászók egy nap a költözökös idején százánál több fűrt is képesek lelőni.

* A keleti fanatizmusnak borzasztó példáját beszéli el Schlagintweit híres utazó egy indiai fakiról. Ez a kegyes ember, hogy a paradicsomban annál biztosabban nyerjen helyet, fogadást tett egy alkalommal, hogy 12 éven át se nem fekszik, se nem ül, hanem mindig állani fog. Hogy az álom által lenyűgöztetve akarata ellenére le ne essék, karjai alá tett hurokkal egy fához köttette magát. Midőn a 12 év eltelt, új fogadást tett, hogy összetett kezeit folytonosan s mozdulatlanul feje fölött fogja tartani. Ezt a fogadalmat is kiállotta, bár annak vége felé már teljesen megszűnt karjaiban a vérkeringés, egészen kiszáradtak s merevek s érzéketlenek maradtak. Társai még a 24 évi martíromság után sem tartották őt eléggé érdemesnek, hogy a „pogis” (szent) címet viselhesse s még két próba alá vetették. Először lábainál fogva felkötötték egy akasztófa fele emel-

A MEYERLINGI VADÁSZKASTÉLY, A HOL RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS MEGHALT.

nek, nyugodtan, okoskodás nélkül. Ő szürke lovon ült, a mely mozdulatlanul állt alatta, csak a füleit hegyezte a zene hangjaira s a lelkesült-ség roppant kiütözésaira. Körülötte fényes kíséret. De én e fényes öltözötű lovasok közül nem emlékezem egyre sem, kivéve egy embert, a ki szürke lovon ült, egyszerű egyenruhában, fehér sapkában. Emlékezem halvány, bánatos arcára; bánatos volt arca azért, mintha a lelkiismeret bántotta volna, hogy ilyen nehéz lépésre határozta el magát. Emlékezem, hogy arczán sűrű könnyek pörögtek végig s lehulltak a fényes könnyecsek egyenruhájának sötét posztójára; emlékezem kezének remegő mozdulatára, a mint az a kantár-szárat fogta, s remegő ajkaira, a mint valamit mondott, — azt hiszem: bucsuzott az ezer és ezer fiatal, elveszésnek induló lélettől. Mindez úgy látszott és tűnt el, mintha egy pillanatra villám világította volna meg, mikor én, gyors lélegzetet szedve, de nem a fáradságtól, hanem az emberfeletti, roppant felindulástól, elhaladtam előtte, egyik kezemmel fegyveremet tartva fel, másikkal sapkámat csóválva a légben és a hogy csak tölem kitélt, kiáltva hogy „hur-

* Majdnem husz évig hordott puskagolyót magában egy volt német katona. Gravelottenál 1870-ben aug. 18-án kapta a sebet jobb szeménél, melyet kivettek. A golyót nem találták meg s azt hitték, hogy a hátsó koponyánál ment ki, hol sérülést láttak. A megsérült ember azóta betegeskedett s nem volt képes jobb oldalára feküdni. Pár héttel ezelőtt nyakán erős daganat támadt, mely csakhamar szürő fájdalommal változott. A daganatból kivették a golyót s azóta a beteg teljesen egészséges. Köln mellett Merheimben lakik.

* Torténelemelőtti felfedezéseket tett Arizona ismeretlen vidékein egy Cushing Frank nevű amerikai, ki már évek óta él a Zuni indiánok törzsében. Felfedezett egy 9 angol négyszög mértékevényű ósdián várost, melyet a halottak városának (Los Muertos) nevezett el. A köfalak és egy óriási templom romjai világosan láthatók, számos csontvázat is talált. A várost valószínűleg földrendes rombolta szét s azután futó homok fedte be. Nehány mértékevényen van egy másik romtelep, melyet Cushing vizetérke romjairól Los Aquas-nak nevezett el. Mindkét város bizonyosan már Amerika felfedezése előtt pusztult el.

* A fűrvadászatnak Olaszországban évenként legalább fél millió madár esik áldozatul. Magából

vényre s feje alatt nagy tüzet gyújtva egy negyed-órát lógatták a tűz között, de vigyáztak, hogy hajakat ne kapjon. Félhalott volt, midőn a kísérlet véget ért. De azért rögtön megkezdte a másik kísérletet is, tudniillik két óra hosszára elevenen eltemették. Midőn kiásták, a szerencsétlen ember még lélegzett s ekkor nyilvánosan kihirdették „pogis”-nak. De a szegény fakir a kiállításokra alig volt képes szemét kinyitni s pár perc múlva meghalt. Schlagintweit maga is jelen volt a két utóbbi kísérletnél, de hasztalan igyekezett azt meggátolni, mivel maga a szent fakir készséggel egyezett bele a rettenetes próbákba. Mindenesetre csodálatos, hogy e vakbuzgó ember physikai ereje 24 évi önkínzás után is ily nagy volt.

* A föld gömbalakjának képzele újabb eredetű. Még maga Thales is csak az éggömbökről mondta, hogy gömbölyű. Homér a földet tányér alakúnak tartotta. Anaximander hengerhez, Heraklis kuphoz, Leukipp dobhoz, a kumai Eudoxos pedig hosszas négyszög-höz hasonlította.

* Tenger alatt járó gőzhajót szerkesztett egy Peral Isák nevű spanyol tengerész-tiszt. A Cadix-ban eddig tett kísérletekről a spanyol lapok csodadolgokat hirdetnek.

A TRÓNÖRÖKÖS RAVATALON.

— Eredeti tudósítás. —

A főudvarmesteri hivatal tágas előszobájában körülbelül harminczan lehattunk együtt, mind-megannyi külföldi levelező, köztük ketten: Egyes Géz a és sorok írója képviselték a magyar sajtót. Az udvari kápolnát a nagy közönség számára a temetés előestéjén már elzárták, s mi este nyolcz órára nyertünk engedélyt, hogy a trónörökös ravatalát legfelsőbb intézkedés folytán a számunkra fentartott időben, újságírói tisztunk teljesítésében, megnézhessük.

Jó ideig kellett várakoznunk, míg a tisztú küldöttségek elbucsztak a halott királytól, s így maradt annyi időm, hogy az érdekes társaságot kissé jobban szemügyre vegyem, melynek sorában két magyar festőt, Roskovics Ignác és Feszty Árpád urakat pillantottam meg. Erdekesség kedvéért feleltem meg, hogy a külföldi lap tudósítók között három mélyen lefátyolozott gyászruhás női kollega is akadt, kik, persze, angol lapo-

csak képzelhető legszebb gyászpompának, megdöbbentő, csaknem borzalmas hatást gyakorolt. Nesztelen léptekkel megkerülve a ravatalt, újabb meglepetés ért, midőn a drága halott arczán akadt meg a szemem.

Nagyon sokszor láttam a trónörökös és mindannyiszor derült, vidám hangulatban és most ez arczban hol leljem én a még csak tizennégy nap előtti királyt?

Az arcz a felismerhetetlenségig megváltozott és daczára minden mesterséges intézkedésnek, összefonnyadt. A gyér haj mindkét fül mellett elől hegyesen összefülsülve, úgy, hogy a fej oldalt csaknem teljesen kopasz volt. A magas habsburgi homlokon fenséges nyugalom, a szabályos orr hosszára megnyulva, a száj erősen becsukva.

A szép vörös-szöke bajusz az udvari fodrász által gondosan kisütve. Ez a bajusz hihetetlenül megfíjtotta a trónörökös, a szakáll helye szintén gondosan kiborotválva.

Az egész arcz nem annyira szelid, mint komoly, elszánt nyugalom jellegét mutatta.

Engem e hű szolgák igazi fájdalma nagyon mehatott.

A kápolna oldalhajójában egy rokonszenves külsejű, alig huszonnégy éves udvari segédlelkész csendes misét olvasott az örök álomra elszenderült királyi lelki üdvéért.

A ravatal körül fényes egyenruhájú testőrtisztek állottak kivont karddal, merev és mozdulatlan állásban és midőn eltávoztunk, Hunyady gróf halk hangon vezényelte: „A tiszt urak el-léphetnek.”

E lap szerkesztőségének szívesége folytán alkalmam volt Feszty Árpád rajzát megsemlélni, mely a ravatal jelenetes vázlatát nyújtja.

Láttam a bécsi Graben kirakataiban s több bécsi és néhány külföldi festő hasonló munkáit, de azok korántsem oly sikerültek, mint Roskovics és Feszty rajzai.

Nem a hazafias hűség mondatja ezt velem, sem személyek iránti elfogultság, mert e két magyar képirot személyesen nem is ismerem, de

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS KOPORSÓJA A KAPUCZINUSOK SIRBOLTJÁBAN.

Angyalffy Erzi rajza.

kat képviseltek. Végre megjelent egy udvari tisztviselő és mi adott jelle némán követtük. Az utat a kápolnái, a császári palota belső helyiségein keresztül és a fényesen kivilágított fölépcsőn lehaladva, levett kalappal tettük meg.

A kápolna bejáratánál Hunyady gróf főszertartásmester várt bennünket. A halottas kápolnába csoportonként léptünk be és midőn én is bejutottam, szemem előtt tárult a felejthetetlen látvány.

Nem bocsátkozom ismétlésekbe és szintén gondosan iparkodom kihagyni mindama közhelyeket, melyekben különösen a bécsi lapok leírásai annyira bővelkedtek, csupán a szigorú valósnak megfelelően röviden megemlékszem ama csodálatos benyomásról, mit a nagy halott megpillantása reám gyakorolt.

A halott királyi lábbal az aránylag nagyon kicsiny kápolna hajója felé, körülbelül két méter magas, rengeteg koszorúkkal és számos gyertyafényvel körülvett ravatalon pihent, úgy, hogy mindjárt első pillantásra szemembe ötlött a magas fehér atlasz-vánkoson nyugvó fej hátsó része, mely a fejbúbig teljesen kopasz volt. A látvány reám, daczára a kábító virággillatnak és a

Átmenve a ravatal baloldalához, az arczot hosszan elmélázva szemléltem. A jobb szomszéd Roskovics volt, kinek Hunyady gróf maga jelölte ki a középös helyet, átellenben a jobb oldalon, kissé közel a hajóhoz állott Feszty Árpád.

Roskovicsnak a „Vasárnapi Ujság” mult heti számában közölt rajza a csodálatig hű az eredetihez. Minden vonás a legapróbb pontossággal eltálva, csupán a sebhelyre nem emlékszem, mit a rajzban a homlokon észrevehetni. Lehet, hogy nem figyeltem oda kellőképen, mert bevalom őszintén, az a gondolat, hogy Magyarország jövőnd királyát golyó által kivulva, holtan látom itt magam előtt, nagyon is elfogulttá tett, úgy, hogy e sebhely, mely különben szembe nem ötlött, teljesen kikerülte figyelmemet.

A kápolna jobb oldalán három alacsony imapad állott. Ott ült Rudolf trónörökösnek mindhárom komornikja, köztük az annyira emlegetett Loschek, ki tisztes ősz fejét keze közé temetve, csak néha-néha nézett fel és akkor is könnyelábadt szemmel mindig urának holttestére estek. A másik kettő némán, mereven nézett maga elé.

a ki a trónörökös ravatalát látta, e rajzokat megpillantva, állításomat nem fogja tulzottnak találni.

A kapuczinusok templomába nem juthattam be a temetés napján, de két nappal később harminczad magammal már megnézhettem Rudolf trónörökös ideiglenes sírját. A nemes egyszerűséggel épült sarkophag körül öt heverték mindama diszes koszorúk, melyeknek adományozói a trónörökös előtt kedvesek lehettek. Első sorban az uralkodó család tagjainak koszorúi, melyek többnyire Rudolf főherczeg kedvencz virágaiból, gyöngyvirágokból állottak. A sarkophag közepére Stefánia főherczegnő gyöngyvirág-koszorúja volt letéve, diszes szalagján e felirattal: „Von deiner Stephanie.”

A sarkophag alján volt látható koszorús-írónk Jókai Mór koszorúja, a már ismeretes felirattal: „Letűnt vezéresillagunknak.”

Rudolf főherczeg szívét, a Habsburg-család hagyományos ősi szokása szerint, ezüst urnába teszik, melyet a többi rokon szív mellett külön sírboltban helyeznek el.

SALAMON ÖDÖN.

A TRÓNOROKOS TEMETÉSE.

— Eredeti tudósítás. —

Az ókori temetési szertartásokról tudjuk, hogy a gyászszertartásokhoz siránkozó asszonyokat béreltek, a kik bizonyára művészi tökélyre vitték a fájdalom színlelését. Korunk realismusának nem felel meg az ilyen színelvű fájdalom, hanem az érzelmek mesterséges kifejezésének helyebe a hideg, rideg pompának lépett kifejtése, mely célra városainkban új iparágak keletkeztek, az általános „pompes funébrés” elnevezésű vállalatok ezimén és az elkerülhetlenné vált temetési pompa kifejtésére nagy számmal keletkeznek mindenütt temetkezési egyletek; mert a temetési költségek társadalmunk szegényebb sorsu osztályaira nézve már-már elviselhetlenné válnak.

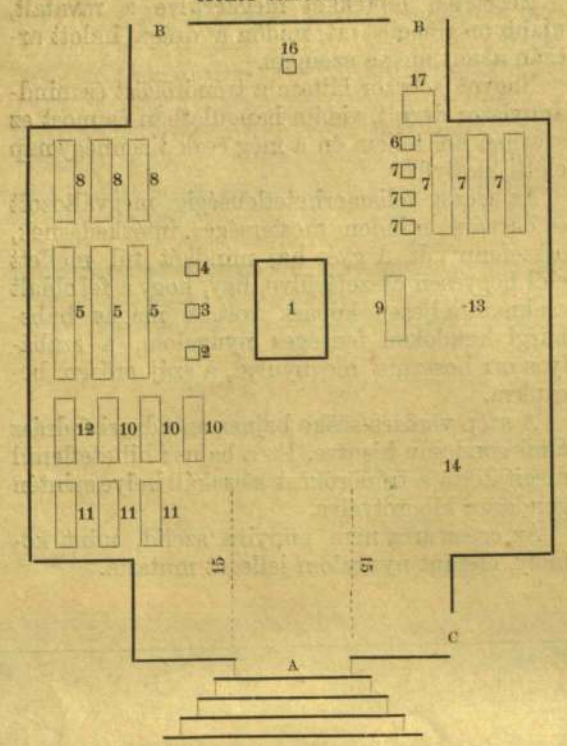
Korunknak ezen jellemvonása mellett egy hatalmas monarchia trónörökös királyfiának temetése mily káprázatos fény varázsát keltheti az emberek képzeletében — annak leírására mesteri essetelt kellene bírom; de tényleg nincs arra szükségem, mert a kikit nem a benső részvétel kifejezése, hanem ama vélt káprázatos fény látásának reménye vezettet Bácsbe, — azok nagy csalódással térhettek vissza.

Azon ravatal fényét, melyen a királyi teteme közszemlére volt kitéve, — nem kell leírnom, mert annak leírását minden lap adta; de a kapuczinusok emplomában lefolyt végtisztesség, melynél még a törvényhozói testületeknek is csak csekély számú tagja lehetett jelen, több érdekléllyel bírhat az olvasó közönség részére.

Alább közlöm a templom berendezésének és a közönség elhelyezésének vázlatrajzát. A templom közepén levő ravatal, melyre a koporsó helyeztetett, — alig egy lábnyi magas emelvényből állott, mely egyszerű fehér selyem-takaróval volt leterítve s mindkét oldalán nyolcz viasz-gyertya égett. Ő Felsége a király, s a belga király és királyné, a többi főherczegek és főherczegnők kíséretében jóval előbb érkeztek a gyászszertartás megkezdése előtt, s elfoglalták helyeiket ép a törvényhozói testületek kiöltözésével szemben, melyeknek élén állottak az agg Smolka, az osztrák reichsráth elnöke és Pechy Tamás, a magyar képviselőház elnöke, lengyel és magyar gyászöltözöttek. A beszentelés szertartását végző bécsi bírnok-érsek segédletével együtt szintén jóval előbb foglalta el helyét az emelvény jobb oldalán, még mielőtt a fenséges királyi koporsója a templom elé érkezett volna. A gyászszertartásra megjelent összes főpapok szintén egyházi ornátus (pluviale) öltve foglalták el a részükre kijelölt helyet püspöki süveggel s a görög-keleti püspökök koronáikkal fedve fejeiket.

Királyunk, kinek pontossága egyik nevezetes tulajdonát képezi, — mert a királyok udvariassága a pontosság — többször előre hajolva tekintett a főbejárat felé, mely irányban jobb oldalon az osztrák és bal oldalon a magyar testőrök képeztek sorfalat. Midőn végre a gyászmenet a templom főbejáratához érkezett, a pontifikáló papság elébe vonult s a templom közepén levő ravatalhoz kísért. Feltűnhetett, hogy a beszentelés végező papság a temetéseknél használni szokott fekete pluviale helyett fehér egyházi ornatusban végezte a szertartást, a minek okát azonban, mint a liturgiában nem eléggé jártas laikus, nem adhatom, még ha netalán volna is magyarázata. Ganglbauer bécsi bírnok-herczegérséke, kit még néhány évvel ezelőtt mint erőteljes alakot ösmertem, rendkívül megtört és előregedett aggyastán, ki segédletével a különböző hangú recitáló módon végezte és csak a befeljező „requiscat in pace”-t zengette el egyik segédpap erőteljes éneklőhangon. Az os-

A bécsi kapuczinusok templomának berendezése a trónörökös temetésekor.

A) Főbejárat; B) Ő felsége és az udvar külön bejárata; C) a sírhoz vezető folyosó.

1. A trónörökös ravatala.
2. Ő Felsége a király.
3. Ő Felsége a belga királyné.
4. Ő Felsége a belga király.
5. A főherczegek és főherczegnők.
6. A pápai nuntius.
7. A külföldi hatalmak képviselői.
8. A főpapság.
9. Ganglbauer érsek és segédlete.
10. Az udvari főméltóságok.
11. Ő felségeinek és főherczegeknek kísérete.
12. A cs. és kir. kamarások.
13. A törvényhozói testületek (a magyar országgyűlés és az osztrák reichsráth) küldöttei; a miniszterek, főhadparancsnokok, belső titkos tanácsosok stb.
14. A fővárosok küldöttei.
15. A testőrség.
16. A főszertartásmester, gr. Hunyady.
17. Az udvari énekkar.

mert „libera”-féle dalt pedig az udvari templom énekkara zengette, melyben tudvalevőleg gyermekkorú ifjak hangja pártolja a női dalhang árnyalatát.

Az egész szertartás alatt természetesen minden szem a fájdalomtól lesújtott királyra volt fűggesztve, ki mint uralkodó csakugyan bámulatos lélekerővel tudott emberi érzelmein uralkodni. Ép oly önuralmat tanúsítottak az uralkodó ház többi tagjai is, kik közül csak Albrecht főherczeg jelent meg botra támaszkodva. A beszentelési szertartás végeztével sirboltba szállítatván a koporsó, ezt Ő Felsége erőteljes magatartással és csupán az agnatus rokonok, vagy is a legközelebb álló férfi-családtagok által követve, kísért őseinek sirboltjába. A legközelebbi vérokonokon kívül, kik mintegy a trónörökös sorrendje szerint követték Ő Felségét ezen nehéz utján, — csak még Coburg Fülöp herczeg csatlakozott a kísérethez, ki, mint a lefolyt rémtörténet egyik közvetlen tanuja, oly átváltozáson ment keresztül, hogy az első pillanatban alig volt felismerhető még azok részéről is, kik Ő Felségét mint honvédtábornokot és mint a magyar főváros lakóját oly sokszor láthatják. Az uralkodóház többi tagjai az ellenkező irányú bejárat felől indultak a sirbolt fölötti kápolnába, melynek folyosójáról vehettek részt azon megrendítő búcsuban, melylyel királyunk egyetlen fiától elvált. Királyunk ez utolsó búcsuja is csak egy rövid Miatyánk elberegéséből és egy esőkből állott, melyet egyetlen fia koporsójának érezhető fedelére nyomott s ezzel viszsztatért ma talán legnehezebb uralkodói feladatahoz, mely atyai érzelmeinek is korlátot szabott.

A király alig 10 percznyi távollét után kíséretének ugyanazon rendjében és ugyanazon erőteljes magatartással tért vissza a templomba, hova időközben a belga király és királyné kivételével uralkodó-házának tagjai is visszatértek.

A külföldi hatalmaknak a templomban egybeült képviselőit, a monarchia összes főméltóságait és a törvényhozói testületek kiöltözésével bábmulattal és egyuttal megnyugtatóval töltötte el a fejedelem nagy lelki erejének tanúsága. Csupán fejének remegő mozgásából lehetett a szívét marcangoló fájdalom mérvére következtetni. Vele éreztünk mindannyian, de a fájdalom el sem képzelhető nagyságának oly fenséges elviselésére mindegyikünk gyalornak érezhette magát.

Oh mily nehéz feladat lehet ilyenkor királynak lenni!

Dr. D. S.

A TRÓNÖRÖKÖS HALÁLA SZINHELYÉN.

— Meyerling. —

Bécsen a déli vasut vonalán elhagyva, a Bécsi erdő keleti oldalán vezet utunk. Egy más után vonulnak el szemünk előtt mint állomások Mödling, Baden, Vöslau, Gloggnitz, Payerbach, Mödlingen át erdő völgyön keresztül, melyben óségi templom és a Babenbergerek rombadótt ódon vára áll, a heiligenkreuzi nagy apátság és Baden, ez újabb időben nagy látogatottságnak örvendő nyaralóhely következik, s innen erdő-takarta bércek között, regényes völgyben kanyargó út vezet tovább Meyerlingbe. Az utmérő oszlopok tízenhárom kilométert jeleznek Badentől Meyerlingig, de az utas nem veszi észre a távolságot, mert a táj panorámái szórakoztatják. Minél inkább távolodik a koci Badentől, az ut annál gyakrabban fordul hegyről völgyre le s kapuskodik ismét föl egy-egy dombra. Stadl elhagyva, Heiligenkreutzhoz vezet az út s itt kettéfele válik, balra kanyarodván a meyerlingi út.

Egy domb tetejéről már messziről meglátni a meyerlingi vadászkastélyt világosra meszelt falával, nagy kőkerítésével s az udvaráról kinyúló magas szálfenyőkkel.

Valami sajátos komor hangulatot kelt az első pillantásra a vadászkastély, külső formájából hiányzik a csín és a könnyedség, mely a vadász-kéjlokknak főjellemvonása; külsője olyan egyhangú, hogy szinte ridegnek tetszik s a tájhoz való utas legkevesebb sem nézne ki belőle egy dalias királyi vadászkastély.

Kolostor volt, — hangzik a magyarázat. S e magyarázat után rögtön megértjük, mert tesz oly borús benyomást a szemlélőre az első tekintet után. Olyan emberek laktak e falak között, kik lemondtak az életről, eldobták maguktól annak kínálkozó gyönyöreit s ide temették e falak közé vágyaikat, reményeiket, egész jövőjüket, életüket.

Alig mult meg két éve, hogy a szerzetesek e komor tanyájában a vigászt öltötte föl tanyáját, alig mult két éve, hogy a trónörökös vadászkastélyává átalakították. A rideg egyszerűséget föl-váltotta a fejedelmi kényelem.

Az egész épület-tömb, melyet magas kőfal kerít, öt külön épületből áll, melyek mind különböző időből származnak. Az egész telep kis dombon épült, melyre az országútól keskeny s rövid dűlő-ut vezet. Legelől van egy kis földszintes ház, melyben valamikor a szerzetesek mérték ki boraikat a heiligenkreuzi parasztnak, most ez is át van alakítva a trónörökös udvarának használatára.

A boltozott kaputól jobbra lévő helyiségben voltak elszállásolva a trónörökös főudvarmesterei hivatalának személye és az udvari vadászok; balra volt pedig a földszinten a trónörökös lakosztálya, s a emeleten voltak a vendégszobák.

A trónörökös által lakott részen nyílt deszkafolyosó fut végig, mely faoszlopokon nyugszik, ezek mindegyikén egy-egy petroleum-lámpával. A trónörökös lakosztályába egy előszobán át lehet jutni; ez előszobából jobbra és balra nyílnak ajtók; a jobbra nyíló ajtó a trónörökosi irodába vezet, a balra nyíló pedig a tulajdonképeni váróterembe, a hálószobába és a szalonba. A váróterem rendkívül egyszerűséggel van berendezve, nem valami tágas, csak két ablaka van, a szoba közepén asztal, két karosszék és négy kisebb szék áll. A fal mellett fűkös szekrény áll, a falon fegyvertartó van s Pausingernek a vadász-életből vett néhány képe függ.

Ebből a váróteremből juthat az ember a trónörökös hálószobájába; itt halt meg a fenséges ur. E szobának is két ablaka van, a két ablak között fejjel a falnak fekszik az ágy, mely-

ben utóljára fekvő, a közönséges díófa-ágy, sima oszlopokon. Balra áll egy éjjeli szekrény vizes kannával, öt ágy gyertyatartóval s ezüst keretben Stefánia főherczegnő arcképével. Az ágytól jobbra van egy nagy íróasztal, mely zöld posztóval van bevonva; az asztalon könyvek, vízfestések s egy építési terv. Egyszerűség, csín és kényelem az egész lakosztályban.

E vadászkastélyban mulatott több heten át a mult év tavaszán a trónörökös pár, az ifjú főherczegnővel. A kastély mögött terül el a rengeteg erdő, mely vadakban bővelkedik. Itt vadászott a trónörökös az udvar és az arisztokrácia számos tagjával oly sokat. Ez az a hely, honnan a trónörökös kiutaz a rideg életutalmat, az élet megvetését s bevitte a férfias mulatság zaját, beköltöztette a családi boldogság örömeit; és aztán ismét ő üzte ki e termékből örökre a vig kaczajt, ő tette e komor épületet az egész ország legszomorúbb házává.

Meyerlingnek egy másik leírása így szól:

A meyerlingi kastélyt a trónörökös mintegy két év előtt vette meg s egyszerű modorban alakította át és rendezte be. Az előtt a szomszéd Heiligenkreutz zárdai cisztercita rendjének volt birtokában, melyet Sz. Lipót alapított 1134-ben. Nehány ház van a környéken s hét erdősi halom által körvesztett völgyben fekszik. Töszomszédjában kezdődik a hatalmas szőlőerdő gazdag vadállományával. A trónörökös sokszor vadászott itt s fölötté szerette e szerény kastélyt, mely a dalmát tengermelléki bájos Lacroma szigete mellett egyedüli magánbirtoka volt. Tavaly Stefánia trónörökös főherczegasszony lakott benne leánykájával, Erzsébet főherczegnővel.

A trónörökös lakosztálya három nem igen tágas szobából áll, melyeknek az általa élejtett vadakból összeállított trofeumokon, Pausinger festőnek, a trónörökös utazó és vadásztársának képein s a trónörökös által Boszniából hozott keleti szőnyegekön kívül nem volt egyéb ékessége. A dolgozószobának is használt s csak a legszükségesebb bútorkkal berendezett hálószobában halt meg a trónörökös.

KÁROLY LAJOS FŐHERCZEG ÉS NEJE, MÁRIA TERÉZIA FŐHERCZEGNŐ KOLOZSVÁRÓTT.

Kolozsvárról írják nekünk:

Károly Lajos főherczeg, a király testvőfiarcsa, mint a veres-kereszt-egylet fővédőke a mult őszszel sorba meglátogatván a magyarországi nagyobb városokat, szept. 14-én érkezett nejével, Máriá Teréziá főherczegnővel Kolozsvárra, s két napig időztek ott, s az alatt megtekintették a város összes nevezetességeit és főbb köztételeit.

Megtekintették a fellegrárat s az ottani lakatnyák fűtőházak megtekintése után a hegy ormán álló zenepavilonba mentek, onnan gyönyörködve a lábaiknál elterülő szép tájképen s érdeklődve kérdősködve a távolról oda fehérlő gyalui havasokról s az azok közt eső vadászutakról. Majd templomba mentek s mise után a belvárosi református templomot is meglátogatták, hol Szász Domokos püspök mutatta meg a főherczegi párnak ez érdekes régi épületet. Megtekintették Mátyás király születési házát is, mely a főherczeg különösen érdekelte. Majd a lakatnyák körházi berendezését és mentési gyakorlatát nézték végig s délben Lobkovitz herczegnél voltak ebéden, melynél a háziasszonyi tisztet gróf Schweinitz Gyuláné Nemes Helén grófnő vitte s rajta kívül a veres-kereszt-egylet kolozsvári fiókjának többi vezetői is jelen voltak. Az ebéd alatt katonai zenekar játszott, később pedig Pongrácz cigány zenekara, s a magyar nóták nagyon tetszettek a főherczegi párnak, s a főherczeg néhány kérdést is intézett a magyar zenéről a cigány zenészekhez.

A délutáni kikocsizás alkalmával a főherczegasszony kocsija Márton K. könyvkereskedése előtt állott meg, hol udvarhölgye, Zichy Ludovika grófnő megvásárolta fenséges urnója számára Grünwald Bélának a „Régi Magyarországról” szóló könyvét s a koci innen Veress Ferenc fényképész műtermébe is hajtattott.

Tudni kell ugyanis, hogy Máriá Terézia főherczegasszony is nagy kedvét leli a fényképezésben s ő volt az, a ki a bécsi főúri körökben divatba hozta a műkedvelő fényképezést. A tavallal ősszel a bécsi iparművészeti múzeumban rendezett u. n. amateur-fényképképzőiskolának is ő volt a védőke. Veress Ferenc kolozsvári műtermét hírebből már ismervén, a főherczegnő föl kívánta használni az alkalmat néhány népviseleti kép felvételére. Valódi szakértelemmel látott hozzá a

csoporthoz rendezéséhez, hogy első pillanatra meggyőződhet az ahhoz értő nemcsak jó ízléséről, hanem a kiváló gyakorlatról is, melyet e szakmában szerzett. Sajátkezűleg igazgatta a szennel tömött zsákokkal terhelt mokány lovat s a szénegető havasi oláhpárt, a kiket a gép elé állítottak. Pompás felvételt készített róluk, úgy szintén több kolozsvárvidéki népviseletről: kalotaszegi, szent-lászlói, kiesenői, bányi-hunyadi népviseletről stb., sőt még udvarhölgyet is felöltöztetett kalotaszegi parasztlány-ruhába, arról is készített felvételt s a matrice-okat még az nap becsomagoltatta. E munkáját a legnagyobb kedveléssel teljesítette, legkisebb segítséget, sőt még tanácsot, utbaigazítást sem vevén igénybe. A fényképész szép s egyre megújuló örömeiben részesít — mondá mosolyogva, miközben gyors könnyedséggel, kecsesen forgódott hol a gép, hol a leveendő csoportok körül. Végül megengedte a fényképezésnek, hogy ő róla is készíthessen fényképeket.

A főherczegnőnek is gazdag gyűjteménye van már a sajátkezűleg készített fényképi felvételekből, melyeket a vörös-kereszt-egylet javára külön albumban készült kiadni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A „Képes Folyóirat”, a „Vasárnapi Ujság” füzeteiben, képes heti lapunknak két hetenként, kisebb, könyvalakban megjelenő kiadásából a legújabb füzet, mely most hagyta el a sajtót, egészen Rudolf trónörökös emlékeztetének van szentelve. E füzet több emlékeztetést is tartalmaz, a trónörökös részletes életrajzát tartalmazza, ezután jellemzését mint katonának, a trónörökös látogatásáról emlékeztet magyarországi helyek ismertetését, a trónörökös ravatala, nyugvóhelye, temetése leírását, stb. s Bakcsy Sándornak a trónörökös felett mondott szép gyászbeszéde főbb részeit. E füzetből külön kiadás is készült „Rudolf trónörökös emlékeztetése” cím alatt gyászos jelvényű czimlappal és borítékkal. A füzet, melyet a trónörökös életéből vett ötven kép s a trónörökös Jókaihoz intézett egyik levelének hasonmása díszít, a Franklin-társulat kiadásában jelent meg, s 30 krnyi ártért minden hazai könyvárusnál kapható.

Rudolf trónörökös főherczeg + 1889. január 30. — cimmal „Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásiban és Képeben” szerkesztősége külön gyászfüzetet szentel a vállalat fejedelmi alapítója, néhai Rudolf királyi emlékeztetének. A vállalat rendez füzeteinek nagyságában, de amazoktól különböző gyászkeretes borítékban kiállított emlékfüzet rövid meghatározott szavakkal letéve koszorúját az immár örökre bezárt koporsóra, áttér a vállalat története főbb adatainak elsorolására, melyek közé egész kiterjedésben beiktatja Rudolf trónörökösnek tárgyban a király Ő felségéhez intézett kezdeményező emlékiratát, ezt a mindennél beszélőbb bizonyosságát annak, hogy e letűnt fejedelmi ifjú nemcsak a rangjához illő nagy műveltségben, hanem a tudományos és politikai képzettségét, nemes és mélyre ható gondolkodásmódját illetően is valóban a legelső közé tartozott s méltán jutott e tekintetben is nagy hírnévre az egész világon. E nagy érdekű emlékiratot olvasva, még a szokottnál is nagyobbán látja képzeletünk a kitűnő szerzőt, de a fájdalmat is sokszor mértékben érezzük, hogy épen így ritka fejedelmi sarjat kellett elvesztenie hazánknak, nemzetünknek. — A gyászfüzet végén hű hasonmását találjuk a királyi azon sajátkezűleg írt beszédének, melylyel a magyar szerkesztő-bizottságnak Budapesten, 1884. évi december 8-án a királyi palotában tartott első ülését megnyitotta, s melyen épen olyan szellem árad el, mint a királyhoz intézett emlékiraton. E gyászfüzet az irodalmi vállalatnak febr. 14-én megjelent 78 füzete (Salzburg ismertetésének folytatása) mellékleteül adatott ki s csak azzal együtt szerezhető meg. Ára a két füzetnek együtt 30 kr, s Révai testvérek bizományában kapható.

Rudolf királyi emlékeztetése, Bakcsy Sándornak a kunszentmiklósi reform. egyházban 1889. február 5-én tartott gyászünnepélyen mondott beszéde egy ívre terjedő, szépen kiállított gyászfüzetben megjelent. Bakcsy Sándor e beszéde, mint olvasóink az abból a „Vasárnapi Ujság” mult számában közzétett részletek után meggyőződhetnek, nemcsak mint egyházi beszéd kitűnő, hanem egyszersmind a magyar szeppróza egyik legerősebb termékének nevezhető.

„Egy tejtetstér lelkiismerete” (Le cas de conscience d'une sœur de lait) ezimén ismerteti némi átdolgozással Bertha Sándor Párisban élő hazánkfi a belga királyné védnöksége alatt megjelenő „La jeune fille” (Fiatal leány) ezimű brüsszeli ifjúsági lapban Törs Kálmánnak „Juhász Lidi menyegzője” ezimén a „Vasárnapi Ujság” folyó első számában megjelent közleményét. Nem első ez, hogy a külföld is tudomást vesz a magyar irodalom figyelmet érdemlőbb termékeiről, de följegyezzük ezt azért is, mert egy nemzeti olvasóközönségének lett most bemutatva a lapunk olvasói előtt jól ismert ez, mely nemzet uralkodó családját épen most a közös gyász kötelékéi fűzik meg szorosabbra királyi házukhoz. Ennek a közös gyásznak emléke egy más ez, ki a belga ifjúsági lapban, mely Rudolf trónörökös és hozzá oly sokban hasonló nagy bátyja, Miksa mexikói császárral közösen pártlamot rokonszenves és lelkes szavakkal.

Reviczky Gyula: Magány. Újabb költemények. Kiadja a Kisfaludy társaság. Budapest, Révai testvérek bizománya. — Ez újabb kötet is tannasított tesz, majd minden lapján, hogy az újabb lyrikus nemzedék egyik tehetségesebb tagjával állunk szemben, de arról is, hogy egy beteg kedélyvel, a kinek még a szerelem is fanyar hangon szól, melyet hallani fáj. Egy Byrronnak megengedi a világ az embergyűlöletet s egy Shelleynek a nihilizmust, de közönségesen azzal nem szenevelegének. Reviczky ha az „Énekek énekét” zengi is, neki az ember rosszabb a sakálnál s a hénálnál — „emberbarom” — „ganajban nyílgzó ár-bogár.” De ha sikerül ez alaphanggal, mely annál inkább bán, minél igaztalanabb, kibékülnünk vagy megfedekeznünk róla azaz, hogy elfogadjuk úgy, a mint van, mint egy szánandó kórtinetet, melyen nem segíthetünk, — akkor élvezhetjük Reviczky költeményeiben a közönségesnél mélyebben gondolkozó s érző lelket; élvezhetjük a költői formát, melyet ritkán kell nélkülöznünk s bizonyos választékoskagot, mely nem jár a köznapiság taposott utain. Szívünkkel kívánjuk a fiatal költőnek, hogy gyógyuljon meg testileg-lelkileg s költészete magától fogja megtalálni összhangját magával s a világgal. Az a pár költemény is, melyet a kötetből mutatványul választottunk ki, e reményünket látszik igazolni. A csinosan kiállított kötetet, mely a Révai-testvérek bizományában jelent meg, s 2 frtert kapható, az újabb magyar lyrai költészet iránt érdeklődők kétségkívül számosan fogják olvasni.

Turisták lapja ezim alatt a Kárpát-egylet budapesti osztálya folyóiratot indított meg a turistaság és honismeret terjesztésére. Szerkesztik dr. Téry Ödön, a budapesti osztálynak ügyvivő alelnöke és dr. Thirring Gusztáv titkár. Az első füzet két ivnyi tartalommal jelent meg s már ebben jól hozza lát feladata teljesítéséhez, a kirándulási kedv élesztéséhez, az ország regényes vidékeinek ismertetéséhez s a turista mozgalmak feltűntetéséhez. Első cikkében a szerkesztők a folyóirat programját fejtik ki s kéri a pártolást mind a folyóirat, mind a Kárpát-egylet részére. A második cikkben dr. Csapodi István fejtegeti, hogy a „turistaság” helyesebb kifejezés magyarban mint a „turisztika”. Dr. Thirring Gusztáv a főváros egyik szép hegyi tájáról, Szent-Endre környékéről ad leírást „A Dömör-kapu” ezim alatt s a közleményhez van mellékelve a sziklás Dömör-kapu képe is dr. Téry Ödön fényképe után. Majd Selmeczbánya környékéről olvasunk Tirts Rezsőtől, továbbá a Tatránban levő Tengerszemcsés megmászásáról Jász Gézától, míg dr. Herrmann Antal a budakeszi Mária-kép mondiájával ismerteti meg. — A szakirodalom újabb műveinek ismertetésére kerül sor azután. Gazdagok az apró rovatok a turistaság köréből való közleményekben. Hirt adnak ezek a Kárpát-egylet különböző szakosztályairól, külföldi hasonló egyesületekről s feltűntetik a kirándulási helyek közlekedését, a vasuti menetrendet stb. A folyóirat igyekszik betölteni a hézagot, mely az időszaki sajtóban volt eddig a turistaság körül s bizonyára emelni fogja az iránt az érdeklődést. A Kárpát-egylet tagjai 2 frtert, nem tagok 3 frtert rendelhetik meg egész évre, míg a budapesti osztály tagjai az évi díj fejében (2 frt) kapják. A megrendelések Budapestre, Téry Ödön alelnökhöz (Albrecht-ut 6. sz.) intézendők.

Örvény fölött lebegve, regény, írta Kosovitz Rezső; a regény mellett még egy elbeszélés. Találkozás a halál küszöbén» czimvel van a kötetben. A szerző azokat a francia regényírókat követi, kik nem valami mélyebb lélektani okokból merítenek, a jellemzés sem erejök, hanem a szenzációs eseményeket keresik és a fordulatokkal kívánnak hatni az olvasóra. Kosovitz eléggé megfigyelte az ily regények szerkezeti és előadási kelleit. Ara 60 kr.

Előfizetési felhívások. Száz eredeti magyar népdal cizmen adja ki újabb költeményeit Balogh Dezső Balassa-Gyarmaton, 1 frtjával, diszkótésre 2 frtjával. — *«Az avarban»* cizmen pedig Irányi Dezső ad ki elbeszéléseket. Megrendelhető 2 frttal Hódmezővásárhelytől. — *«Kunország»* cizim alatt a kunok népeletéből vett rajzokat, elbeszéléseket irt Mészáros Sándor s 80 krral nyit azokra előfizetést. (Budapest, külső stáció-utca 23. sz. a.)

Kiállítás a múcsarnokban. Vasárnap kiállítás nyílik meg a múcsarnokban, melynek egyik legérdekesebb tárgya Jan Matejko, a hírneves lengyel festő nagy történelmi képe. Ennek tárgya Kosciuszko győzedelme Tomaszov orosz tábornok fölött a raklawiczei völgyben, 1794. április 4-én. Láthatók lesznek továbbá *Mészöly Géza*nak, a magyar tájképfestés mesterének, hátrahagyott művei. A kiállítás végére tervezett műárverésre is számos műtárgy érkezett. E czélra Tisza Kálmán uró is beküldte azokat a festményeket, melyeket a hazai művészek a *«Jó szív»*-nek ajándékoztak. A társulat az *«Osztrák-Magyar monarchia irásában és képmében»* képeinek külön lenyomatait ez alkalommal szintén kiállítja és e csoportnak központja lesz *Roskovics Ignác*nak természet után készített rajza, a ravatalon fekvő Rudolf trónörököséről, melyet a *«Vasárnapi Ujság»* mult heti számában mutattunk be.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akademiának febr. 11-ikén közérdekű ülése volt. A második osztály tartotta *Pulsky Ferenc* elnöklete alatt.

Először is *Vámbéry Ármin* tett jelentést konstantinápolyi utjáról, hol a szultán kincstárában Korvinnakat kutatott. Szólt arról a szives fogadtatásról, melyben a szultán részesítette, ki többször fogadta. E sziveség által bátorítva, kérte *Vámbéry* a szultánt, hogy megnézhesse a kincstárt, hol a hadi zsákmányokat őrzik, s melyet európai nem igen tekinthet meg. A szultán azonnal behívatta első titkárát s kiadta a parancsot, hogy *Vámbéry*nek mindent megmutassanak. *Vámbéry* a könyveket nézte meg. Nyomatvány, régi kézirat sok van ott, de Korvinnát nem talált. Megjegyzi különben *Vámbéry*, hogy ő e tekintetben nem szakember, szükséges volna, hogy azokat szakemberek vennék tüzetes vizsgálat alá. Talált azonban egy kis negyedréti könyvet, mely kétségtelenül Magyarországból való, a magyar címer is rajta van, s felirata szerint *Ulászló királyé* volt. *Vámbéry* azt hiszi, hogy a kincstár könyvei és iratai közt érdemes volna kutatni, azért mikor legközelebb ismét megjelent a szultánnal, s ez kérdezte, hogy talált-e valamit, *Vámbéry* kérte a szultánt, hogy a magyar tudományos akadémia küldöttségének engedje meg a kutatást. *Abdul Hamid* szultán a leghatározottabban válaszolta, hogy a tud. akadémia küldöttségét szívesen látja. — Előnk éjlenzés kísérte *Vámbéry* előterjesztését. *Pulsky* elnök köszönetet mondott fáradozásaiért, s indítványozta, hogy az akadémia magyar és török nyelven köszönje meg a szultán előzékeny figyelmét, és kérje engedélyt, hogy az akadémia egy küldöttsége meglátogathassa a könyvtart. A küldöttség *Vámbéry* vezetésével indulna, többi tagjait a történelmi bizottság választja ki. — Általános helyesléssel fogadták az elnök szavait.

Fraknói Vilmos felolvasása következett ezután, mely a Hunyadiak korához szolgáltat becses adatokat. A vatikáni levéltár után ismerteti ez Carvajal pápai legátus követségét Magyarországon és 1456—1461 közti itt tartózkodását, az ekkori nagy eseményekkel, Hunyadi János belgrádi győzelmével, a törökök elleni készülődésekkel, melyeket elősegíteni jött Carvajal is a pápa megbízásából. Kapisztrán Jánossal együtt nagy tevékenységet is fejtett ki a kereszties hadak gyűjtésében. Rómába küldött leveleiben a legnagyobb tisztelettel és ragaszkodással irt Hunyadi Jánosról. 1461 nyarán hagyta el hazánkat, de a távolból is buzgón szolgálta hazánk érdekeit.

A harmadik előadást *Majláth Béla* tartotta gróf Széchenyi István hátrahagyott leveleiről. A levelekből nem sokára megjelenik az első kötet az akadémia kiadásában. *Majláth* rendezi szót alá, míg *Széchenyi* naplóját — tudvalevőleg — *Szichy Antal*. *Majláth* a kötetet megnyitó bevezető részt mutatta be az akadémianak. A levelek 1814—1830-ig tartanak. Ezekből kiemelte a felolvasó mindazt, mi *Széchenyi* kedélyességére, takarékoságára, gazdálkodására, bölcsészetre és katonai életre vet világot. Legérdekesebb az ismertett levelek közül az, melyet *Széche-*

nyi Nagy Pálhoz intézett, ki már 1825. november 3-án pendíttette meg a t. akadémia alapítását. Széchenyi megírja Nagy Pálnak, hogy ő már régebben foglalkozott az eszmével és alapítvány-tételre már el volt szánva, mielőtt Nagy Pál még a nyilvánosság elé lépett az eszmével. A felolvasásokat megéljenzették.

Emberbaráti egyesület fordul főlhívással Magyarországi hölgyeihez. A *poliklinikai egyesület*, mely hat éves fönnállása óta közel hatvanötezer szenvedőnek nyújtott ingyen orvosi segélyt, mintegy negyedmillió orvosi recipéjével.

MI UJSÁG.

A királyi család Budapestén. Ő felségök a királyi pár és *Mária Valeria* főhercegnő teljes elvonultságban töltik a nagy gyász napjait a budai királyi lakban. E hó 11-ikén délután érkeztek, s a főváros lakossága rendkívül nagy számmal jelent meg a királyi család üdvözlésére és részvételének valóban impozáns módon tudott kifejezését adni az egész nagy utvonalon. Ő felségök, hir szerint, márczius végeig maradnak Budapestén. A király a szomorúság nap-

részvételnek adtak kifejezést. A főrendiház részéről *Szlávy József* koronaőr, mint alelnök, (b. Vay Miklós elnök betegeskedik), a képviselőház részéről *Péchy Tamás* vezette a küldöttséget, a fővárosát pedig *Ráth Károly* főpolgármester.

Ő felsége válasza a főrendiház alelnökéhez következőleg hangzott:

«Legbensőbb köszönettel fogadom a főrendiháznak őszinte részvét-érzelmeit, melyeket Ön imént kifejezett. Fájdalommal telt szívem csak a Min-

köszönöm a képviselőház szives részvételének tolmácsolását. Isten segítségével nem fogok lankadni kötelmeim teljesítésében és elvárom, hogy kedvelt Magyarországom képviselőháza is e válságos időben, a helyzet követelményeinek megfelelő böles és higgadt felfogással támogatni fogja szándékaimat és kormányomat, mely teljes bizalmamat bírja, mindnyájunk közös érdekében a haza s a monarchia javára.»

Budapest főváros főpolgármesterének részvétnyilatkozatára a király ezt a választ adta:

maradt meg. Mint egy bécsi lap írja, e hó 9-ikén este a királyné is megjelent a sirboltban. Bérkocsiban, lefátyolozva érkezett, s nem ismerték meg. A gvardiánnal öhajtott beszélni, ki aztán felnyitatta a sirboltot. A bejáratnál azonban a királyné visszautasított minden kíséretet és egyedül ment le a sirboltba, a hol egy óra hosszat imádkozott fia koporsójánál. Midőn távozott a királyné, kezét nyújtá a gvardiánnak, és kérte, hogy imádkozzék a trónörökös lelki üdvösségéért.

Az özvegy trónörökösné férje elhunytá óta e hó 12-ikén távozott először a Burgból, hogy sétakocsizást tegyen. Délutáni egy órakor indult *Chotek* grófnő udvarhölgy kíséretében *Schönbrunnba*, a honnan egy órai séta után visszatért Bécsbe. Az özvegy trónörökösné még e hét folyamán *Miramareba* utazik, hogy csöndes elvonultságban töltsse el a mély gyász idejét. A nyarat alkalmasint *Laxenburgban* fogja töltetni a fenséges asszony.

Tüntetések a fővárosban. E hó 13-ikán ismét zajosokká váltak a főváros utcái. Az ifjuság rendezett tüntetést *Török János* rendőrkapitány ellen. Ezt az idézte elő, hogy a rendőrkapitány rendeletére e hó 12-ikén kora reggel befogták dr. *Takács* Zoltán végzett jogászt, ki a január utolsó napjaiban lefolyt tüntetésekben az ifjuság egyik vezetője és szószóka volt, s ki ellen a rendőrség vizsgálatot indított. Hozzá járult ehhez *Török János* főkapitány az a kijelentése is, melyet *Polónyi Géza* országgyűlési képviselő előtt tett, hogy tudniillik el van tölve a zavargások szigorú elfojtására s ezért a tüntetések vezetői közül többet is elfogat. *Takácsot* különben este szabadon bocsátották.

Az egyetemi ifjuság e hó 13-ikán tehát gyűlést tartott. Többen beszéltek a rendőrség eljárása ellen, s elhatározták, hogy tüntetni fognak *Török* főkapitány ellen, és a rendőrségi épület elé vonulnak. De vigyázni fognak, hogy idegen elemek ne vegyüljenek soraikba, s eltávolítsák, a kik nem közéjük valók. Esti 8 órakor nagy számban gyűltek össze a Sándor-utca egyik vendéglője körül. Bűn a vendéglőben pedig gyűlést tartottak, s azt vitatták, hogy küldöttség által kellene a főkapitányt megkérdezni, vajjon saját akaratából, vagy felsőbb parancsra fogatta el *Takácsot*. A küldöttség tagjait meg is választották. Nem sokára az ifjuság zárt sorokban megindult, kart karba fűzve. A bodzafa-utczán, kerepesi úton keresztül a Szikszay-féle vendéglő elé mentek, hol *Takács* Zoltánt kereste. Idáig már a tömeg nagyra nőtt. *Takács* azonban nem mutatkozott. Mentek tovább; énekelve: «Abczug Tisza, abczug Csáky, abczug Török». A belvárosba, a barátok terére tartottak, a hol nagy zajjal álltak meg a «Nemzet» szerkesztősége előtt, melynek esti lapja megrögtte az ifjuságot. Az esti lap egy példányát itt elégették. Majd az egyetem elé fordultak be, aztán a Kálvin-térre, hol a mérsékelt ellenzék klubja van; itt éljenek. Azután végig mentek a muzeum-köruton, innen be az *Andrássy-utca*ra, onnan pedig a nagy-mező utcára, hol *Takácsot* keresték. Itt sem találták, de itt már rendőrség mutatkozott. Egy csapat rendőr jött ennek vezetője felszólította a tüntetőket, hogy oszoljanak szét. Visszaforodtak az *Andrássy-utca*ra s megindultak a rendőrségi palota elé, mely a lánczhátéren van. Természetes, hogy mindenütt újabb és újabb tömeg csatlakozott a tüntetőkhöz, de azok megtartották a zárt sorokat. A mint a rendőri palota elé érkeztek s fölhasant a zajongás, a főkapun egy csomó rendőr tört ki s botokkal, kardokkal csapkodva, oszlata szét a tömeget. A váratlan roham megbontotta a tüntetőik csoportját. Zavar, kiáltozás, menekülés következett. A rendőrök a közelben találtak közül sokat befogtak, s bevitték az udvarra. Összesen negyvennyolczan voltak. Ezek kihallgatását esti 11 órakor kezdte meg *Sélly* rendőrtanácsos. Jelen volt *Török* főkapitány is s ő is folytatta a kihallgatást. A ki igazolta magát, azt szabadon bocsátották. A rendőrség beavatkozása szétoszlatta a tömeget, de az utcákon még éjjelkor is szokatlan nagy élénkség és zaj uralkodott.

Feszty Árpád nek Bécsben 1889. febr. 4-én fölvert rajza.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS RAVATALA KÖSI UDVARI KÁPOLNÁBAN.

Az egyesület most azon fáradozik, hogy saját hajlékot szerezzen, melyben állandóan biztosították a *poliklinikai kórház* fönnállása. Ehhez pedig a társadalom anyagi támogatása szükséges. Az egyesület nem régiben hölgybizottságot is szervezett, melynek elnöke gróf *Csáky Albinné* uró, a közoktatási miniszter neje. Ugyanő az egyesület igazgató tanácsa a napokban kérte föl *Klotild főhercegnőt* a védnökség elvállalására. S a grófnő már meg is kapta a választ. A minden nemes ügyet örömezt fölkaroló főhercegnő asszony nemcsak hogy elvállalta a védnökséget, hanem egyúttal háromszáz forintot is küldött az egyesület emberbaráti céljaira. Bizonyára sok jótékony szív fog fölbusdulni a példán.

jaiban is rendszeresen foglalkozik az állami ügyekkel. E hó 13-ikán *Schlauch Lőrincz*, nagyvárad püspököt is fogadta. — Gr. *Kálnoky* külügyminiszter febr. 14-ikén érkezett Budapestre, hogy ő felségének előterjesztéseket tegyen. A külügyminiszter néhány napot tölt itt. Nagy élénkség uralkodik folytonosan a palota földszintjén levő kabinetirodában. Sokan jelentkeznek az e hó 18-ára kitűzött első általános kihallgatásra.

Küldöttségek a királynál. Ő felsége e hó 13-án fogadta az országgyűlés két házának, továbbá Budapest fővárosának küldöttségét, melyek a fájdalmas

denhatóba vetett bizalmam, imádott Hitvesem, a Királyné részéről tapasztalt erős támasz s népem szives és valóban meghatározó részvéte által találhat vigaszt s újabb erőt fejedelmi kötelmeim teljesítésére. Reményem, hogy feladatokat Magyarországom főrendei, hagyományos hűséggel ezental is könnyíteni és szándékaim valóítását a Monarchia érdekében jövőre is támogatni fogják.

A képviselőház elnökének Ő felsége így válaszolt:

«Mélyen meghatva meg azon sulyos csapástól, mely atyai szívemet és a Monarchiát érte, őszintén

«Őszinte köszönettel fogadom a főváros lakossága meleg részvételének Önök által tolmácsolott nyilvánítását és reményem, hogy e gyászos hetekben, melyeket Ön és a Királyné itt töltöni szándékoznak, fájdalmunk enyhítésére a főváros, magatartása által tanúsítani fogja mindenkor hű ragaszkodását.»

A trónörökös koporsójának nézésére sereggestül tölde naponként a bécsi nép a kapuczinusok sirboltjába, mely mind addig nyitva lesz, míg a közönség érdeklődése tart. A látogatók közül mindenki akar elvinni egy szál virágot vagy levelet a koszorúból, s némely koszorúból már csak az összekötő drót

koronát s gyűlöli a kormányt; a korona iránt hódolatot, a kormány iránt megvetést érez. Az *elnök* e kifejezésért rendentartotta a szónokot. *Tisza* Kálmán miniszterelnök pedig tiltakozott az ellen, hogy valakinek eszébe jutott volna a gyászt mellékes czélra használni. *Heljy* Ignác is felszólalt, mert a kormány az ellenzékét úgy tünteti fel, mintha nem a kormánynak, hanem a koronának képezne ellenzékét. *Polányi* Géza szintén tiltakozott, hogy a megindult mozgalom természete felől a koronát tévedésbe ejtsék. Mind e felszólalások sok zaj közt történtek, s a ház jó későn térhetett át a véderőről szóló törvényjavaslat tárgyalására, melyből a hét első szakaszt fogadta el ezen az ülésen.

Ezalatt az utcákon újra nagy hajlam mutatkozott a csoportosulásokra, de a képviselőház körül a rendőrség megakadályozta a gyülekezést. Az utcákon a főkapitány plakátját ragasztották ki, mely a tündetések ismétlésétől való tartózkodásra int mindenkit, szigorú intézkedéseket halyezvén kiáltásba. A déli órákban lovas rendőrök is cirkáltak az utcákon, és a hol csoportosulás támadt, közzé ugrottak. Estére azonban ismétlődtek a tüntetések. Az egyetemi ifjuság nagy tömegben jelent meg az utcákon, a „Nemzet” szerkesztősége előtt most is hangzott a sípolás; aztán a mérsékelt ellenzék klubja előtt éljenek, onnan a függetlenségi párt klubjához mentek a Szikszay-féle vendéglőhöz, hol a néptömeg már teljesen megtöltötte az utcákat. Itt az erkélyről *Lits* Gyula képviselő beszélt az ifjusághoz, mely a beszéd után a királyt éljenek. Nem sokára lovas rendőrök vágattak a tömeg közé s kardlapozták, míg a detektívek botot rántottak elő a tömeg eloszlatására. Sokan a lovak lábai alá kerültek. A tömeget behajtották a szomszédos utcákba. A katonaság is kivonult a nemzeti színház környékére s a főbb utcák torkolatát ellátta. Ismét sok befogatás történt, kiknek csak egy részét bocsátották szabadon. Az ellenzéki lapok pénteken a rendőrség eljárásáról ingerült hangon írtak és ellenzéki képviselőkől alakult bizottság vasnapra a polgárságot hívja föl, hogy a véderő-törvényjavaslat ellen tiltakozzék. Ez az angol tiltakozó körmenetek mintájára lesz rendezve. Zászlók alatt járják be a főbb utcákat. A körmenetben való részvételre kiadott fölhívás azt mondja: „A szavak ideje lejárt, tenni kell ünnepek határozottsággal, nyíltan, törvényt tisztelve.” A menet, mely vasárnap 2 órakor a Kalvin-térről indul, ellenzéki országgyűlési képviselők vezetik. A rend fenntartására az egyetemi ifjuságot szólítják föl.

HALÁLOZÁSOK.

VIZSOLYI Gusztáv, az orvosiak kerület országgyűlési képviselője, a szabadelvű párt elnöke, meghalt Budapesten, hosszas betegeskedés után 77 éves korában. A ház szónokai közt ritkán lehetett vele találkozni, de a bizottságokban törekvő részt vett, s a kormánypárt egyik legtekintélyesebb tagja volt. Duna-Szentgyörgyön szül. 1823-ben. Mint Tolnamegye aljegyzője kezdte pályáját, aztán az árvászek elnöke lett, de az abszolút korszakban ő is visszavonult. 1864-ben főjegyzővé választották, 1865-ben pedig alispánná s e tisztelet viselte aztán 1872-ig, a mikor országos képviselő lett. Azóta folyvást tagja volt a háznak s a szabadelvű párt Gorove István halála után elnökévé választotta. Kiváló érdemeiért a király 1887-ben a belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Az utóbbi években egészsége meggyónult s még inkább megrendíté tavaly nejeének, szül. *Zichy* Mária grófnőnek elhunyt. A múlt év végén vesélyes arczdagánát lepte meg, rák fejlődött ki s tiszteelői már hetek óta aggodva látták a baj növekedését. Temetése e hó 12-ikén ment végbe. Megjelent ezen a miniszterek, az országgyűlési képviselők nagy számmal. *Szász* Károly ref. püspök megható könyörgést mondott a koporsó fölött melyet koszoruk ámsztottak el. A holttestet Alsó-Pélre, a családi sírboltba szállították. (*Vizsolyi* Gusztáv arczképét és rajzát a „Vasárnapi Ujság” 1888. évi 48. számában közöltük.) — A temetés Alsó-Pélen (Tolnamegyében) e hó 13-ikán ment végbe, s az elhunyt tiszteelő nagy számban jelentek meg. Budapestről is sokan mentek, s a megye intelligenciája és a polgárság mely részvéte közt helyezték el az elhunytat örök nyughelyére. A gyászszertartás d. n. 3 órakor kezdődött. A koporsó a boldogult kastélyában volt felállítva, s elborítva koszorúktól. Megzendült a gyónki tanulók szép éneke s az ének után *Mészáros* János czecei ev. ref. lelkész és esperességi főjegyző imádkozott. Erre újra ének következett, melynek végzetével a gyászmenet megindult a közeli családi sírbolthoz, hol Tóth gyónki ev. ref. lelkész rövid áldó szavai után *Gajdár* Odón orsz. képviselő tartott búcsúbeszédet.

BUNKO FERENCZ, a cigány primások Nestora, a régi jó időkbeli magyar dalok egyik legkiválóbb tolmácsa, meghalt 75 éves korában Budapesten, hol az újabb nemzedék már csak fiait ismeri. Az elhunyt derék primás a harminczas években legkedvesebb muzsikusa volt Kossuth Lajosnak s 1839-ben Pozsonyban nem volt nála híresebb cigány. Tüzzel húzta még a koronázásakor is. Hét évvel ezelőtt Londonban járt s ekkor Joachim, a híres hegedűművész

hazánkba, a ki épen ott hangversenyezett, e szavakkal mutatta be a királynőnek: „Ez az öreg a legjobb magyar cigány-muzsikás!” Bunkó haláláig büszke volt e kritikára s arra a sok dicsőre, melyvel Viktória királynő játékat elhalmozta. Utóbbi időben már keveset jászott; de innepélyesebb alkalmakkor senki se tarthatta vissza, hogy fel ne kapja hegedűjét, mely csak úgy sirt a kezében.

Elhunytak a következő napok alatt: Igloi SZONTAGH SIMUEL, a közlekedési fővárosi polgár, ki a forradalom után külföldre menekülve, Londonban virágzó borkereskedést alapított, házánál Kossuth is többször megfordult, majd hazatérve, itt vasútépítési vállalkozásokba bocsátkozott s a kassa-oderbergi vasút építését is ő kezdte meg, 70 éves, Budapesten. — GRUDEN ERNŐ nyug. kir. törvényszéki bíró, ki a tiszesszlári pör egyik bírja, mig nem betegsége ebben megátálta kevéssel az ítélet előtt, 84 éves, Nyiregyháza. — SZABÓ JÓZSEF, a visontai ref. egyház lelkésze, a mult országgyűlésen a nagy-ati választókerület képviselője, a belső somogyi ref. egyházmegye tanácsbírája, 47 éves korában. — SZABADOS ANTAL kanonok, szentszéki álnök, kisebb szeminariumi kormányzó Kaloecán, 64 éves. — MIHÁLOVICS GÁBOR nyug. honvédszázados, 64 éves Karczagon. — MARIÁFFI ALBERT, maros-tordamegyei nagybirtokos, a megye egyik tekintélyes fia, jeles gazda, 66 éves, Maros-Szentgyörgyön. — SPONER IMRE fővárosi I. kerületi adóbehajtási hivatali főnök, ki a fővárost közel 40 éven kereszti szolgált, 57 éves, Budapesten. — DR. TARNAI ISTVÁN cs. és kir. ezredorvos e hó 4-ikén Bécsben 33 éves korában. — FISCHER LAJOS vengai kath. segédlelkész 35 éves. — BEÜTHY ANDOR, pénzügyminiszteri fogalmazó, Bihar-megye alispánjának fia Budapesten, holttestét Nagy-Váradra szállították. — TARNÓCZY FERENCZ városi képviselő, ipartársulati elnök s több pénztintézet igazgatója tagja, 67 éves, Ungvárt. — Kellemei MELOZER ANDOR földbirtokos, 49 éves korában Kassán. — Kókegyesdi PAPP DEZSŐ joghallgató élete 24-dik évében Ujpesten. — MALAKI GYULA, a fővárosi tűzoltótestület tagja 27 éves korában. — VARGA IMRE, a török-szentmiklósi függetlenségi párt vezére, köztisztelő polgár. — SREBER JÁNOS, 58 éves, Esküllön. — ZACH JÁNOS, püspöki nyug. főerdész, 67 éves, Mikló-Lázaron. — CSISZÉR DANIEL nyug. honvédszázados, Nagy-Enyeden. — RÉTHI JÓZSEF adóhivatali tiszt, Lugocon. — WEISZ MÁRTON köztisztelő polgár, 80 éves, Tokajban. — DEUTSCH SIMON, kereskedő, 64 éves, N-Váradon. — SZIELAI MIHÁLY, kereskedő-segéd, ki noha még csak 17 éves volt, nagy érettséget tanúsított, s 15 éves korában ő alapította meg az eperjesi kegyes, 16 ifjak társulatát, Eperjesen. — PAPP GYÖRGEY gör. kath. lelkész, tisz. főesperes és szentszéki elnök, 65 éves, N-Váradon.

ÖZV. BUZOGÁNY ARONNE, kultuszminiszteri osztálytanácsos özvegye, szül. Bartha Róza, kinek családját Nagy-Enyeden az oláhok legyilkolták, s csak ő, mint balesben fekvő kisd mekült meg a megszárulásból. — SOMOSKEGY ANTALNE, a legfőbb itélőszék bírájának neje, 68 éves, Budapesten; ugyanitt AMTMANN GEZÁNE szül. Goeth Szidónia, fővárosi tanitóné, 28 éves. — ÖZV. NYÉKI ALBERTNE, szül. Rónay Anna, 87 éves, Kecskemén. — SZENTKIRÁLYI GYULÁNE, szül. Gerometa Viktória, 35 éves, Győr-Szemerén. — NAGY DANIELNE, szül. Laczka Róza, ref. lelkész neje, 63 éves, Komádiban. — ÖZV. SCHÖNPFUG ANTALNE szül. Ridler Amália, 53 éves Nagy-Károlyban. — PRAGER FARKASNE, Keszthelyen általán tisztelt jótevőnő, 75 éves korában. — TAMÁSSY-CEPÉRN Endréné, szül. Herczenberger Fanni, Herczenberger István népszínházi zenekari igazgató nővére, 37 éves Gyógyvőson. — Csicserei Orosz Istvánné, szül. Roskoványi Natália, 55 éves Debreczenben. — HOFFMANN ANTALNE, szül. Szojka Jozefine, 22 éves, Aradon. — ÖZV. MOLNÁR JÁNOSNE, szül. Király Julianna, 82 éves Pandon. — RIEZLER ALICE, Riezler György kisvárdai ügyvéd leánya 17-ik évében. — ÖZV. BANCZAY JÓZSEFNE szül. Lányay Piroksa, 86 éves, az abaujmegei Bácsán. — TÓTH MARISKA, a kelesvári nemzeti színház fiatal tagja. — NÉMETHY MIKLÓSNÉ szül. Fischer Amália, orvos özvegye, 70 éves, Aradon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Harmadik. A hosszúra nyújtott, bő beszédű s meglehetősen pongyolán tartott rajz (mert tán nem is akart költői beszély lenni) elég jó — de épen nem új-alapeszmén lazán van fölépítve. Nyelve, verselése könnyű, de annál kevésebb szabatos. A sok *azon* s *ezen* elváltam helytelen használata különösen bántó. Az előadás pongyolasága néhol a prózánál is prózáibb kifejezésekkel bővelkedik. A befejezés, ha az utolsó szót, „elaludt” tulajdonképi értelmében kell venni, nevelésszerű lesz; szinte hallani véljük, hogy — hortyog is. —

A karbunkulusa torony, néprege. Eredetijét nem ismerjük, de a mint van, meglehetősen izetlenné találtuk. Verselése látszólag jól van, de csak látszólag, nem igazán, mert sok benne a csinált, az erőltetett. A másik (az eredeti költemény) jobb, de nagyon hideg s hidegen is hangy.

Habok játéka s a többi. Csinosan írt dolgok; de kevés belbecsel, mert kevesebb bennök a gondolat, mint a szó és a hang. Legjobb volna a két harangszó; hanem itt a rövid sorokban pattogó verselés, ellentétben a melábus tartalommal, zavarja, sőt lerontja a hatást.

Nem közölhetők. A lugas-alatt. Midőn lelkiismeret.

A népszimü. Az elmélkedésben van némi igazság; de az elvész e sok üres beszéd közepette.

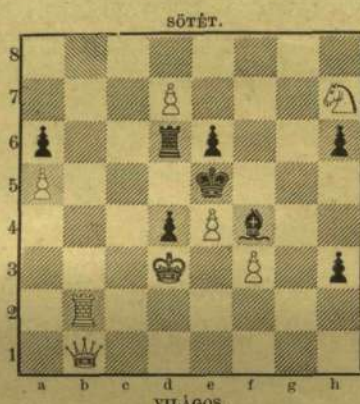
KEPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 4-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Képviselelőház.*

SAKKJÁTEK.

1531. számú feladvány. Jespersen J.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

1532. számú feladvány. L'hermet R.-től.

f6; b5; c2, f4; a3; c5; c4, d7.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1525 számú feladvány megfejtése.

Schuster Za.-tól.

Megfejtés.

Világos. Sötét. Világos. Sötét.
1. Vg7—f8 — Hb3—e1 (a) 1. — Bb3—b4: (b)
2. Fe7—a3 — He1—d3 2. Vb8—b8 — Kd4—c3
3. Vb8—a3 — Hb3—c3 3. Kd1—c1 — Kc3—d4
4. Fa3—b2 mat. 4. Vb8—b2 mat.

1. — — — Kd4—e5 (c) 1. — — — Bb3—h2
2. Fe7—d6 + Ke5—f5 2. Fe7—h4 — Bb2—e2:
3. Fe2—d3 — Kf5—e6 3. Vb8—c5 + — Kd4—d3
4. Vb8—e7 mat. 4. Vc5—c3 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-színházszínház nevében: Exner Kornél. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR, február hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israelita
17V. P. Hetv. vas.	P Konstantia	5 A Hetv. vas.	16 Jerem.
18H. Simeon pk.	Konkordia	6 Bakol.	17
19K. Konrad hv.	Zsuzsanna	7 Partén pk.	18
20S. Eleuter pk. vt.	Eleuter	8 Tódr.	19
21C. Szeverianpk.vt.	Ele-mora	9 Nizefor vt.	20
22P. Péter székf.	Péter székf.	10 Karalap v. 21	
23S. Dam. Péter e.	Szerén	11 Balázs vt.	22 S. Vaj.

Holdváltozások: Utolsó negyed 23-án 1 óra 11 pk. regg.

Felolós szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65
p. Met. — glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Dessins) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépót **G. Henneberg** (K. und K. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

FISCHER GYÓZÓ

Városligeti testgyógyintézet és hidegvíz-gyógyintézet
Budapest, Hermina-ut 1525

(ezelőtt Dr. FISCHERHOF-féle vízgyógyintézet). Az intézet gyönyörű parkban, emelkedett helyen fekszik. Berendezése elsőrangú, a lakásokról, kényelemlől, szórakozásról mindenképpen gondoskodva van. Levegője, vize kintinó. A gyógyintézetben gyógyvittatik mindenféle **izületi és csontbaj, gyuladások, fozomódások, törések, izület-merevülés, zsugorodás, csontgörbülések, a térd és láb sokféle elferdülése, hátgerincz görbülések, tyukmell, ferdényak, veleszületett fozomódások.** A vértágok **viszértágulása, vastagodása.** — A hátgerinczsorvadás (a tabes dorsalis) Charcotnak a hírneves párisi tanárnak legújabb elve szerint és fűző áttal is sikerrel gyógykezeltek. A hidegvízgyógyászat osztályban minden ilyen kezelés, igénylő beteg felvétetik. A betegek bentlakók vagy bejárók. — Prospectus ingyen.

8. SZÁM. 1889.

BUDAPEST. FEBRUÁR 24.

XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 10 frt — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
télre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
télre — 3 * Külföldi előfizetőknek a postailag megküldendő vitellőj is csatolandó

AZ URALKODÓ-HÁZ.

II.

Toscanai III. Ferdinánd utódai.

FERENCZ császárnak és királynak legidősebb testvére, öccse az 1769-ben született s 1824-ben elhunyt III. Ferdinánd toscanai nagyherceg volt, kinek öt gyermeke közül csak II. Lipótnek, az 1870-ben elhunyt toscanai nagyhercegnek maradtak származékai, és pedig tizenhárom, egymint:

1. *Augusta* főhercegnő, Luitpold, a mai bajor regens-herceg neje; 2. *Mária Izabella*, Ferencnek, Toscani grófjának a neje; 3. *Salvator IV. Ferdinánd* toscanai nagyherceg; 4. *Salvator Károly* főherceg; 5. *Mária Lujza* főhgnő, Károly, Isenburg-Birstein

ALBRECHT FŐHERCEGE.

ERZSEBET FŐHERCEGNŐ,
Károly Ferdinánd főherceg özvegye.

RAJNER FŐHERCEGE.

AZ URALKODÓ-HÁZ TAGJAI. — Legújabb fényképek után.